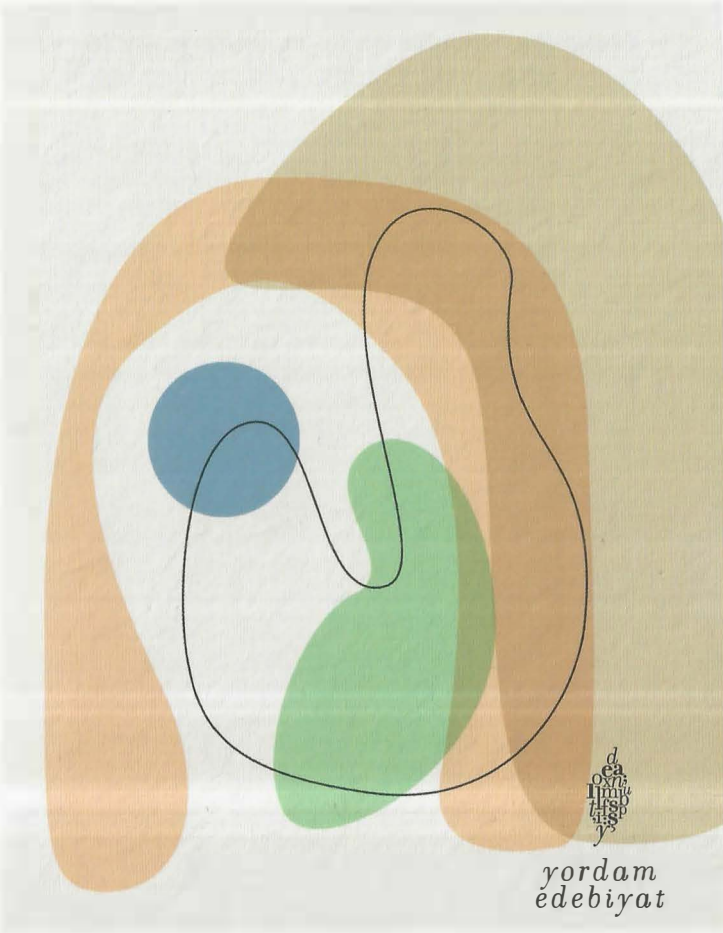
BİYELKİN HİKÂYELERİ | ALEKSANDR PUŞKİN

BİYELKİN HİKÂYELERİ

ALEKSANDR PUŞKİN

BİR SOLUKTA KLASİKLER

yordam edebiyat

Türkçesi: Hasan Âli Ediz

Hasan Âli Ediz (1904, Priboy, Sırbistan - 3 Temmuz 1972, İstanbul)

70'e yakın çeviriye imza atmış yetkin ve öncü çevirmenlerimizdendir.

Sırbistan'ın Priboy kasabasında doğdu ve on bir yaşına kadar orada yaşadı. Balkan Savaşı'ndan sonra, 1913 yılında, ailesiyle birlikte İstanbul'a göç etti.

Telgrafçı olan babası 1914 yılında askere alınınca ailenin maddi durumu kötüleşti. Hasan Âli Ediz, gündüz okula devam etmek ve akşamları ekmek fırınında çalışmak durumunda kaldı. 1919'da İstanbul'un İngilizler tarafından işgali sırasında işgale karşı bildiri dağıtmaktan tutuklandı. 1921 yılında İstanbul Üniversitesi Tıp Fakültesine girdi. Maddi yetersizlik sebebiyle Askerî Tıp Akademisi'ne geçti. 1921 yılından 1930'lu yıllara kadar Türkiye Komünist Partisi (TKP) içinde çalışma yürüttü, Merkez Komitesi ve Politbüro'ya seçildi. 1923 1 Mayıs'ında "komünist bildirileri dağıttığı" için tutuklandı. Nisan 1924'te ikinci kez tutuklandı ve Askerî Tıp Akademisi'nden atıldı. İki ay hapiste kaldı. 1925'te Sovyetler Birliği'ne gitti. Gıyabında 15 yıl kürek cezasına çarptırıldı. Orada kaldığı beş yıl içinde bir yandan siyasal faaliyetlerini sürdürürken bir yandan da tıp eğitimine devam etti. Türkiye'ye döndükten sonra, 1930-1935 yılları arasında hapis yattı.

Sonraki yıllarda kendini tümüyle yazarlığa ve çevirmenliğe verdi. Devlet Kitapları Müdürlüğü'ne danışman olarak girdi ve buradan emekli oldu.

Hasan Âli Ediz'in asıl verimi çeviri alanındadır. Milli Eğitim Bakanlığı Dünya Klasikleri dizisinin gerçekleşmesine önemli katkısı oldu. Fransızca, Rusça ve Sırpça bilen Ediz, pek çok klasik ve çağdaş yapıtı Türkçeye kazandırdı.

Ölümünden sonra, Türkiye Yazarlar Sendikası (TYS) tarafından Hasan Âli Ediz Çeviri Ödülü verilmeye başlandı. Ne var ki bu ödül, TYS'nin 12 Eylül Darbesi'nden sonra kapatılmasıyla kesintiye uğradı.

Suç ve Ceza (Dostoyevski); *Anna Karenina* (Tolstoy); *Seçme Hikâyeler-1* ve *Seçme Hikâyeler-2* (Çehov); *Babalar ve Çocuklar* ve *Duman* (Turgenyev); *Mayıs Gecesi* ve *Portre* (Gogol); *Dubrovski, Biyelkin Hikâyeleri* ve *Mısır Geceleri* (Puşkin); *Ekmeğimi Kazanırken* ve *Benim Üniversitelerim* (Gorki), Yordam Edebiyat'ın yayımladığı ve yayımlayacağı Hasan Âli Ediz çevirilerinden bazılarıdır.

Hasan Âli Ediz'in Rusça aslından çevirdiği *Biyelkin Hikâyeleri* (*Повести покойного Ивана Петровича Белкина* - Povesti pokoynovo İvana Petroviça Belkina; Rahmetli İvan Petroviç Biyelkin'in Hikâyeleri) ilk olarak 1945 yılında Milli Eğitim Bakanlığı tarafından yayımlanmıştır.

Yordam Edebiyat: 92 • **Biyelkin Hikâyeleri** • Aleksandr Puşkin
ISBN 978-605-172-398-3 • *Türkçesi:* Hasan Âli Ediz
Kapak ve İç Tasarım: Savaş Çekiç • *Birinci Basım:* Ekim 2020
© Yordam Kitap, 2016

Yordam Kitap Basın ve Yayın Tic. Ltd. Şti. (Sertifika No: 44790)
Çatalçeşme Sokağı Gendaş Han No: 19 Kat: 3 34110 Cağaloğlu - İstanbul
Tel: 0212 528 19 10 • **W:** www.yordamkitap.com • **E:** info@yordamkitap.com
www.facebook.com/YordamEdebiyat • www.twitter.com/YordamEdebiyat
www.instagram.com/yordamkitap

Baskı: İnkılâp Kitabevi Baskı Tesisleri (Sertifika No: 44066)
Çobançeşme Mah. Altay Sok. No: 8
Yenibosna / Bahçelievler - İstanbul
Tel: 0212 496 11 11

ALEKSANDR PUŞKİN

BİYELKİN HİKÂYELERİ

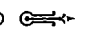
ÖYKÜ

TÜRKÇESİ
HASAN ÂLİ EDİZ

yordam edebiyat

*Rus Edebiyatında "Eşi Görülmedik Bir Olay"**

ALEKSANDR PUŞKİN

Yeşim Dinçer

Modern Rus edebiyatının kurucusu ve Rus dilinin en büyük şairi olarak kabul edilen Aleksandr Sergeyeviç Puşkin, 1799 yılında soylu bir ailede dünyaya geldi. Erken eğitimini evde, Fransız öğretmenlerden aldı. Batı kültürünü ve edebiyatını öğrenerek, bu arada çok sevdiği dadısından Rus halk hikâyeleri dinleyerek büyüdü. İlk şiirini 15 yaşında yayınladı.

Puşkin dönemin Avrupa'sını derinden etkileyen aydınlanmacı, devrimci fikirlerle çocuk denecek yaşta tanışmıştı. Liseyi bitirdikten sonra Petersburg'un canlı ve gürültülü, entelektüel gençlik kültürüne daldı. 1820'de yerleşik edebî kalıpları ihlal eden ilk uzun şiiri "Ruslan ve Ludmila" ile büyük övgü topladı. Siyasi dizeleri elden ele dolaşmaya başlayınca, Çar I. Aleksandr'ın emriyle başkentten uzak bir güney iline sürüldü. *Kafkas Esiri* ve *Bahçesaray Çeşmesi* başlıklı manzum anlatıları, Kafkasya ve Kırım'da geçirdiği sürgün yıllarında yazılmıştır.

---

* Tırnak içindeki tanımlama Gogol tarafından yapılmıştır: "Puşkin olağanüstü bir olaydır; belki de Rus bilincine özgü, eşi görülmedik bir olaydır."

1820'lerin romantik, özgürlüksever kuşağı Puşkin'e ne kadar değer veriyorsa iktidar da bu durumdan o denli hoşnutsuzdu. 1824'te tekrar sürgüne, bu kez ailesinin Mihailovskoye'deki yurtluğuna gönderildi. Burada çağdaş Rus toplumunu konu alan manzum romanı *Yevgeni Onegin* üzerinde çalışmaya başladı; 1825'te ilk manzum oyunu *Boris Godunov*'u tamamladı. 1826'da Çar I. Nikolay tarafından affedilerek Moskova'ya dönmesine izin verildi. Çarın yetkilerini sınırlandırmak isteyen Dekabristlerin ayaklanması bastırılmış ve liderleri idam edilmişti. İsyancılar arasında yakın dostları da bulunan Puşkin, zorunlu çalışmaya gönderilenler için "Sibirya Madenlerinin Derinliklerinde" şiirini yazdı.

Puşkin bu dönemde anne tarafından büyük büyükbabası olan Abram Hannibal'in hayatını konu alan yeni bir romana başladı. Abram Hannibal önce Osmanlı sarayına, oradan da Büyük Petro'ya hediye edilen Orta Afrikalı bir köleydi. Petro tarafından askerî mühendislik tahsili için Fransa'ya gönderildikten sonra zekâsıyla sivrilerek generalliğe kadar yükselmişti. Puşkin bu ilginç romanı ne yazık ki tamamlayamadı.

1829 yılındaki Osmanlı-Rus savaşı sırasında Rus ordusuyla birlikte yola çıkarak Erzurum'a kadar geldi ve izlenimlerini *Erzurum Yolculuğu*'nda anlattı. 1831'de yüksek sosyeteden Natalya Gonçarova ile evlenerek Petersburg'a taşındı. Aynı yıl düzyazı sanatına yeni boyutlar kazandıran *Biyelkin Hikâyeleri* yayınlandı. Puşkin'in dehasının tam bu dönemde zirveye ulaştığı; 1829-1836 arasında yazdığı eserlerin neredeyse her birinin Rus edebiyat tarihinde yeni bir sayfa açtığı kabul edil-

mektedir.* Yordam Edebiyat'ın "Bir Solukta Klasikler" dizisi için yayına hazırladığımız *Dubrovski*, *Maça Kızı* ve Puşkin'in zamansız vedası nedeniyle tamamlayamadığı *Mısır Geceleri* de yine bu dönemde kaleme alınmıştır.

1833'te, üzerinde yıllarca çalıştığı ve bölümler halinde tefrika edilen *Yevgeni Onegin* kitaplaştırıldı. Siyasi içeriği ve vazettiği başkaldırı ruhuyla Rusya'nın gelecek devrimci kuşaklarını da etkileyecek olan ünlü şiiri "Bronz Atlı", sansür nedeniyle ancak ölümünden sonra ortaya çıkabildi. 1836'da *Sovremennik* (Çağdaş) dergisinin editörlüğünü üstlendi; burada tarihî romanı *Yüzbaşının Kızı*'nı yayınladı. Yazarlık kariyerinin başında olan Gogol ile tanıştıktan sonra onun en büyük destekçilerinden biri oldu. Aynı dergide genç yazarın kısa öykülerinden bazılarına yer verdi.

1837 kışında, eşi Natalya hakkında çıkan dedikodular yüzünden düello etmeye mecbur kaldı. Petersburg'daki düelloda ölümcül şekilde yaralandı ve iki gün sonra hayatını kaybetti. Halkın tepkisinden korkan çar, Puşkin'in naaşının başkentten gizlice çıkarılmasını emretti. Cenazesi aile çiftliğinin bulunduğu köyün yakınlarındaki bir manastırda toprağa verildi. Puşkin'in genç yaşta ölümüne sebep olan düellonun, etkili düşmanları tarafından kurulmuş bir tuzak ya da provokasyon olma ihtimali de vardır.

Puşkin, Avrupalı bir romantik olduğu kadar bir Rus gerçekçisiydi.** Edebiyat dilini kullanımındaki sadeliği ve derinliğiyle, Gogol, Turgenyev, Gonçarov ve Tolstoy gibi yazarları

---

* https://www.britannica.com/biography/Aleksandr-Sergeyevich-Pushkin

** M. Berman. *Katı Olan Her Şey Buharlaşıyor*, İletişim Yayınları, İstanbul, 1999, s. 252.

etkilemiş; 19. yüzyılın ortalarında Rus gerçekçi romanına giden yolu açmıştır. Sadece edebiyata değil, Rus müziğine de verimli bir zemin hazırladı. Çaykovski, Stravinski, Rahmaninov, Rimski-Korsakov, Glinka ve Mussorgski tarafından bestelenen çeşitli operalara eserleriyle ilham verdi.*

Eleştirmen Grigoryev, Puşkin'den başlayıp Dostoyevski'de sona ermek üzere, Rusya'nın en büyük yazarlarının ideolojik evrimini, "köklere inmek" ya da yerli toprağa bir dönüş olarak yorumlar.** Öte yandan söz konusu külliyatın evrensel boyutları da göz ardı edilemez. Dostoyevski, Puşkin üzerine yaptığı ünlü konuşmasında, yazarın dehasının bütün insanlığı içine alan bir kaplamı olduğundan söz etmiştir:

> Puşkin'in göğsünde kendi ulusunun yanı sıra yabancı ulusların da yüreği çarpardı. Puşkin, hiç olmazsa sanat alanında, Rus bilincinin bu evrensel eğilimini açığa vurdu. ömrü daha uzun olsaydı, kimbilir daha nice coşkun, ölümsüz tipler yaratacak, Avrupalı kardeşlerimiz de Rus olmanın ne demek olduğunu anlayabileceklerdi. Puşkin en olgun, en güçlü çağında öldü. Öldü, mezarına büyük bir sır götürdü. Şimdi biz, onsuz, onun kutsal sırrını çözmeye çalışıyoruz.***

---

* https://en.wikipedia.org/wiki/Alexander_Pushkin

** Walicki, A. *Rus Düşünce Tarihi*, çev. Alâeddin Şenel, V Yayınları, Ankara, 1987, s. 193.

*** F.M. Dostoyevski. *Puşkin Üzerine Konuşma*, çev. Tektaş Ağaoğlu, B/F/S Yayınları, s. 47.

BİYELKİN HİKÂYELERİ

Bayan Prostakova: "Efendime söyleyim,
o daha küçüklüğünden beri hikâye severdi."
Skotinin: "Mitrofan bana benzemiş."

Anasının Kuzusu

Yayımlayanın Notu

Bu sefer halka sunduğumuz İ. P. Biyelkin'in hikâyelerini yayımlama işine girişirken, merhum yazarının hayatını kısa da olsa bunlara eklemeyi, dolayısıyla da ülke edebiyatseverlerinin haklı merakını kısmen olsun gidermeyi arzuladık. Bunun için de ilkin İvan Petroviç Biyelkin'in en yakın akrabası ve mirasçısı Mariya Alekseyevna Trafilina'ya başvurduk. Ama ne yazık ki bu bayan bize Biyelkin hakkında hiçbir bilgi veremedi. Çünkü Trafilina, merhumu hiç de tanımıyormuş. Bayan bize İvan Petroviç'in eski arkadaşlarından bir zata başvurmamızı salık verdi. Biz bu öğüdü tuttuk, mektubumuza da şu aşağıdaki karşılığı aldık. Biz bu karşılığı soylu bir düşünce tarzının, duygulu bir dostluğun değerli bir anısı, sonra da oldukça yeterli biyografik bir bilgi olarak hiç değiştirmeden, hiçbir not eklemeden basıyoruz:

Benim lütufkâr efendim,

Bu ayın on beşinde yazıp eski yakın arkadaşım ve çiftlik komşum İvan Petroviç Biyelkin'in ölüm ve doğum zamanı, memurluğu, aile durumu, işi, ahlakı ve alışkanlıkları üzerine geniş bilgi edinmek isteğini gösterdiğiniz çok saygıdeğer mektubunuzu bu ayın yirmi üçünde aldım. İsteğinizi büyük bir sevinçle yerine getiriyor ve onunla konuşmalarımdan hatırımda ne kalmışsa, hepsini gönderiyorum, lütufkâr efendim.

İvan Petroviç Biyelkin, 1798 yılında Gorihino köyünde soylu ve namuslu bir aileden dünyaya geldi. Merhum babası önyüzbaşı Piyotr İvanoviç Biyelkin, Trafilina ailesinden Pelageya Gavrilovna adlı bir kızla evlendi. Piyotr İvanoviç zengin olmakla birlikte, alçakgönüllü ve ev idaresine aklı eren bir adamdı. Oğulları ilköğrenimlerini köy papazından yaptı. Okuma ve Rus edebiyatıyla uğraşma merakını, galiba, bu sayın zata borçluydu. 1815 yılında piyade nişancı alayında (numarasını anımsamıyorum) askerlik hizmetine girdi. 1823 yılına kadar bu alayda kaldı. Hemen hemen aynı zamana rastlayan anasıyla babasının ölümü, onu, istifasını vererek Gorihino köyündeki çiftliğe gitmeye zorladı.

Çiftliğin idaresini eline alan İvan Petroviç, deneyimsizliği ve yufka yürekliliği yüzünden, kısa zamanda çiftlik işlerini savsakladı ve merhum babası tarafından kurulan sıkı disiplini gevşetti. Köylülerin (alıştıkları üzere) kendisinden hoşnut olmadıkları, ödevini bilen becerikli muhtarı, köyün idaresini değiştirerek hikâye anlatma sanatıyla güvenini kazanmış olan ihtiyar kâhya kadına verdi. Bu aptal kocakarı hiçbir zaman yirmi beş rublelik bir banknotu elli rublelik bir banknottan ayırt etmesini bilmezdi. Köylüler herkesle senli-

benli olan bu kadından korkmuyorlardı. Köylülerin seçtiği muhtar, hilekârlığı da elden bırakmayarak kendilerine öylesine göz yumuyordu ki, İvan Petroviç, angarya çalışma usulünü kaldırarak yerine çok ehven, senelik bir vergi koymak zorunda kaldı. Ama bu kez de köylüler onun bu yumuşaklığından yararlanarak birinci yıl kendileri için özel bir kolaylık gösterilmesini istediler. İkinci yıl ise, verginin üçte ikisinden çoğunu ceviz, kırmızı yaban mersini ve buna benzer şeylerle ödediler. Bu halinde bile vergiyi zamanında ödemiyorlardı.

İvan Petroviç'in merhum babasının dostu olmam dolayısıyla oğluna öğütlerimi önermeyi bir borç saydım ve İvan Petroviç'in umursamazlığı yüzünden bozulan eski düzeni birçok sefer kurmaya kalkıştım. Bu amaçla kendisine gittiğim bir gün çiftlik defterini istedim. Hileci muhtarı çağırttım ve İvan Petroviç'in yanında defterleri incelemeye koyuldum. Genç çiftlik sahibi ilkin büyük bir gayret ve dikkatle beni izledi. Ama hesaplara göre son iki yıl içinde köylü sayısı arttığı halde kümes hayvanlarıyla davar sayısının kasıtlı olarak azaldığı anlaşılınca İvan Petroviç bu ilk bilgileri yeter buldu ve bundan sonra artık beni dinlemez oldu. Araştırmalarım ve sıkıcı sorgularım sonucunda tam hileci muhtarı fena halde şaşırttığım ve ağzını açamaz hale getirdiğim bir sırada, derin derin horlamakta olduğunu üzülerek işittim. O zamandan beri de onun çiftlik işlerine karışamaz oldum. Onu (kendisinin de yaptığı gibi) Tanrıya havale ettim.

Bu olay aramızdaki dostluğu zerre kadar bozmadı. Çünkü İvan Petroviç'in, genç soylularımıza özgü yıkıcı ihmalciliği ve yumuşaklığına acırken, onu candan seviyordum. Hem böylesine sessiz, böylesine namuslu bir insanı sevmemek elde değildi. İvan Petroviç de kendi payına benim yaşıma saygı gös-

teriyor ve bana candan bağlı bulunuyordu. Görenek, düşünce tarzı ve ahlak bakımından birbirimize pek az benzediğimiz halde basit konuşmama değer vererek, ölümüne kadar hemen hemen her gün benimle görüştü.

İvan Petroviç çok sakin bir yaşayış sürüyor, her çeşit aşırılıktan kaçınıyordu. Onu sarhoş görmek hiçbir zaman kısmet olmadı (bu olay bizim taraflar için işitilmemiş bir mucize sayılabilir). Kadınlara fazlasıyla düşkündü. Ama onda gerçek bir kız utangaçlığı vardı.*

İvan Petroviç, mektubunuzda sözünü ettiğiniz hikâyelerden başka, kısmen bende bulunan, kısmen de kâhya kadının çeşitli ev işlerinde kullandığı birçok elyazması bırakmıştı. Böylece kâhya kadının oturduğu dairenin bütün pencereleri İvan Petroviç'in bitirmediği romanın birinci bölümüyle kaplanmıştı. Yukarıda adı geçen hikâyeler galiba onun ilk kalem denemeleriydi. İvan Petroviç'in anlattığına göre bu hikâyeler genel olarak doğrudur ve yazarı tarafından çeşitli kimselerden naklen yazılmışlardır.** Bununla birlikte bunların içinde geçen adlar İvan Petroviç tarafından uydurulmuştur. Köy ve kasaba adlarına gelince bunlar da bizim tarafın adlarından alınmadır. Nitekim benim köyün adı da bir yerlerde geçer. Bu hiç de kötü bir

---

* Lüzumsuz sayarak buraya koymadığımız bir fıkra vardır; ama bu fıkranın İvan Petroviç Biyelkin'in anısını kirletecek nitelikte olmadığını okurlarımıza temin edebiliriz (Puşkin'nin notu).

** Gerçekten de Biyelkin'in elyazmalarında, her hikâyenin üstünde yazarın kendi yazısıyla (rütbe veya unvanı, soyadıyla adının ilk harfleri gösterilmek suretiyle) "falan ve filan kimseden dinledim," kaydı vardır. Meraklı araştırmacılar için yazıyorum: "Menzil Amiri" hikâyesi ona fahri müşavirlerden A. G. N. tarafından; "Düello" hikâyesi Yarbay İ. L. P.tarafından; "Tabutçu" hikâyesi tezgâhtar B. V. tarafından; "Kar Fırtınası" ve "Köylü Bir Küçük Bayan" hikâyeleri K. İ. T. tarafından anlatılmışlardır (Puşkin'in notu).

niyetle yapılmamıştır. Bunun biricik nedeni düş gücü yetersizliğidir.

İvan Petroviç, 1828 yılı sonbaharında hummaya çeviren bir soğuk algınlığından hastalandı. Özellikle kökleşmiş nasır ve buna benzer hastalıkların tedavisinde çok usta bir adam olan bizim bölge doktorunun uyanık çabasına karşın öldü. Tam otuzunda iken gözlerini, kollarımın arasında, hayata kapadı.

Merhum, akrabalarına yakın bir yere, Gorihino köyünün kilisesine gömüldü. İvan Petroviç'in boyu orta, saçları kumral, gözleri kurşuni, burnu çekme, yüzü beyaz ve zayıfçaydı.

İşte muhterem efendim, merhum komşumun ve dostumun yaşayışına, işine, ahlakına ve görünüşüne ait anımsayabildiğim bütün şeyler bunlardır. Ama bu mektubumu şu veya bu türlü kullanmak gereğini duyarsanız adımı ortaya atmamanızı özellikle rica ederim. Gerçi ben yazarlara büyük bir saygı besler, onları çok severim ama bu unvanı benimsememin gereksiz, hele bu yaşta, uygunsuz olduğuna inanıyorum. İçten saygılarımla...

16 Kasım 1830
Nenaradovo köyü

Yazarımızın sayın arkadaşının isteğine saygı göstermeyi bir görev sayarak bize lütfettiği bilgiden ötürü kendisine derin teşekkürlerimizi sunar, halkın, bu bilginin içtenlik ve doğruluğunu takdir edeceğini umarız.

A.P.

Düello

Birbirimize ateş ederdik.
Baratinskiy

Düello kuralı gereğince onu öldürmeye ahdetmiştim. (Atış sırası da bendeydi.)
"Ordugâhta Bir Akşam*"

I

BİRLİĞİMİZ ... kasabacığında bulunuyordu. Bir birlik subayının yaşayışı bilinen şey. Sabahları eğitim ve binicilik, öğlenleri alay komutanında ya da Yahudi meyhanesinde yemek, akşamları punç ve iskambil; ne kapıları bize açık bir ev ne de bir nişanlımız vardı. Birbirimizde toplanır ve üniformalarımızdan başka hiçbir şey göremezdik.

Asker olmadığı halde toplantılarımıza katılan bir kişi vardı. Bu, 35 yaşlarında kadardı, bunun için de kendisine ihtiyar bir adam gözüyle bakıyorduk. Hayat deneyimi ona, bizim yanımızda birçok üstünlük sağlıyordu. Üstelik suratının asıklığı, tabiatının sertliği, dokunaklı dili, genç beyinlerimiz üzerinde çok güçlü bir etki yapıyordu.

---

* Aleksandr Bestujev-Marlinskiy'in bir hikâyesinden. *-çev.*

Hayatı bir esrar perdesiyle örtülüydü. Rus'a benzediği halde yabancı bir ad taşıyordu. Bir zamanlar süvari birliklerinde –hatta başarı ile– hizmet etmişti. İstifa edip ordudan ayrılmasının, hem yoksul hem de zevk ve eğlenceye düşkün bir yaşayış sürdüğü bu zavallı kasabacığa yerleşmesinin nedenlerini kimse bilmiyordu. Sırtında siyah, eski bir ceketle daima yaya yürürdü. Sofrası alayımızın bütün subaylarına açıktı. Gerçi eski bir erin pişirdiği yemekler iki, nihayet üç kabı geçmezdi, ama şampanya su gibi akardı. Ne mali durumunu ne de gelirini bilen vardı. Zaten kimse de bunu kendisine sorma cesaretini gösteremezdi. Bir bölümü roman, büyük bölümü de askerlikle ilgili olan bir hayli kitabı vardı. Bunları, okuması için seve seve şuna buna verir, bir daha da geri istemezdi. Buna karşılık, okumak üzere aldığı kitapları hiçbir zaman sahibine geri vermezdi. Başlıca idmanı tabanca atışlarıydı. Odasının duvarları kurşunlardan dökülmüş, arı peteği gibi hep delik deşik olmuştu. Oturmakta olduğu gösterişsiz, toprak evin biricik süsü, zengin bir tabanca koleksiyonuydu. Atıcılıkta çok ustaydı. O kadar ki, birinin şapkasının üzerindeki armudu tabanca kurşunuyla düşürmeye kalkışsa, alayımızda kimse başını ona teslim etmekte duraksamazdı.

Aramızda sık sık düellodan konuşulurdu. Silvio (ona bu adı takacağım) hiçbir zaman bu konuşmalara katılmazdı. Düello edip etmediği sorulduğu zaman, kısaca evet cevabını verir, ama ayrıntıya girişmezdi. Böyle sorulardan hoşlanmadığı açıkça görülüyordu. Vicdanında, korkunç ustalığına kurban giden bir mutsuzun anısını taşıdığına inanıyorduk. Onda korkaklığa benzer en

küçük şeyden kuşku etmek aklımızdan geçmezdi. Öyle insanlar vardır ki, yalnız dış görünüşleri bile böyle bir kuşkuyu üzerlerinden atmaya yeter. Ama beklenmedik bir olay hepimizi şaşırttı.

Bir gün bizimkilerden on kadar subay arkadaş, Silvio'da öğle yemeği yiyorduk. Her zamanki gibi, yani pek çok içildi. Yemekten sonra ev sahibini oyunda kasa olması için kandırmaya çalıştık. Uzun bir süre kabul etmedi, çünkü hemen hemen hiç oyun oynamazdı. Nihayet kâğıtları getirmelerini emretti. Masaya elli çervonest koydu ve kâğıt vermeye başladı. Biz çevresini aldık, oyun başladı.

Oyun sırasında kesin olarak konuşmamak, hiçbir zaman tartışmamak ve açıklamalara girişmemek Silvio'nun âdetiydi. Eğer hesap tutan bir yanlışlık yaparsa, hemen ya farkını verir ya da fazlasını kaydederdi. Biz bunu biliyor ve istediği gibi davranmasına engel olmuyorduk. Ama aramızda, alayımıza yeni nakledilen bir subay vardı. Bu zat, oyun sırasında dalgınlıkla hesapta yanlışlık yaptı. Silvio tebeşiri aldı ve alıştığı üzere hesabı düzeltti.

Subay, onun yanıldığını sanarak açıklamalara girişti. Silvio konuşmaksızın kâğıt vermeye devam etti. Soğukkanlılığını kaybeden subay silgiyi aldı ve kendisine, fazladan yazılmış gibi görünenleri sildi. Silvio tebeşiri aldı, silinenleri yeniden yazdı. Şarapla, oyunla ve arkadaşlarının attığı kahkahalarla sinirleri bozulan subay, kendini fena halde hakarete uğramış saydı ve şiddetli bir öfke ile masanın üzerindeki bakır şamdanı yakalayıp Silvio'nun başına fırlattı. Silvio kenara çekilerek

kendini zorlukla bu darbeden koruyabildi. Hepimiz şaşırmıştık. Silvio ayağa kalktı. Öfkesinden kireç gibi olmuştu. Gözlerinden ateş saçarak:

"Efendim," dedi, "lütfen buradan çekip gidiniz ve bu olay evimde geçtiği için Tanrıya şükrediniz."

İşin nereye varacağından hiçbirimizin kuşkusu yoktu. Yeni arkadaşımızı daha şimdiden öldürülmüş sayıyorduk. Subay, ettiği hakarete, kasadarın istediği biçimde yanıt vermesine hazır olduğunu söyleyerek dışarı çıktı. Oyun birkaç dakika daha sürdüyse de, ev sahibinin oyun oynayacak bir durumda olmadığını hissettiğimiz için birer birer kalktık ve yakında alayda boşalacak yerden söz ederek evlerimize dağıldık.

Ertesi gün manejde, zavallı teğmenin hâlâ yaşayıp yaşamadığını soruştururken kendisi aramıza karışıverdi. Aynı soruyu ona da sorduk. Silvio'dan henüz hiçbir haber almadığını söyledi. Bu durum tuhafımıza gitti. Silvio'ya gittik. Onu avluda kapıya iliştirilmiş bir iskambil birlisine kurşunları birbiri üzerine yağdırırken bulduk. Geceki olaydan hiç söz etmeden bizi her zamanki gibi kabul etti. Aradan üç gün geçti, teğmen hâlâ sağdı. Hayretler içinde, nasıl olup da Silvio'nun düello etmediğini soruyorduk. Silvio düello etmedi. Sudan bir özürle yetinerek barıştı.

Bu olay onu gençlerin gözünden çok düşürdü. Genel olarak, cesarette insanlık meziyetlerinin en yükseğini ve mümkün olan bütün kusurların mazeretini gören gençlerin en az affedebilecekleri şey korkaklıktı. Ama yavaş yavaş her şey unutuldu ve Silvio yeniden nüfuzunu kazandı.

Ona eskisi kadar yakınlık göstermeyen yalnız ben vardım. Yaradılıştan hayalci bir kafam olduğu için, hayatı bir bilmece olan ve üzerimde esrarlı bir roman kişisi etkisi bırakan bu adama herkesten önce, herkesten çok ben bağlanmıştım. O da beni severdi. Hiç olmasa yalnız benimle görüştüğü zamanlar o her zamanki sert konuşmasını bırakır, çeşitli konulardan içten ve keyifli keyifli söz ederdi. Ama o uğursuz geceden sonra, namusunun lekelendiği ve doğrudan doğruya kendi isteği ile temizlemeye yanaşmadığı düşüncesi kafamdan bir türlü çıkmıyor ve ona eskisi gibi davranmama engel oluyordu, âdeta ona bakmaya utanıyordum.

Silvio bunu fark etmeyecek, nedenini anlamayacak kadar aptal ve toy bir adam değildi. Görünüşe göre bu durum onu üzüyordu. Bir iki sefer bana açıklamada bulunma isteğini gösterdi. Ama ben ona bu olanağı vermedim. Silvio da benden uzaklaştı. O zamandan beri ancak arkadaşlarımın yanında onunla konuşuyordum. Eski, samimi görüşmelerimiz sona ermişti.

Büyük şehirlerde yaşayan insanlar, köy veya küçük kasaba sakinlerinin aşina olduğu pek çok duyguyu –mesela posta gününün heyecanını– bilmez: Salı ve cuma günleri bizim alayın kalem odası subaylarla dolardı. Kimi para, kimi mektup, kimi de gazete beklerdi. Alışıldığı üzere zarflar hemen oracıkta açılır, havadisler birbirine verilir, kalem odası çok canlı bir görünüş alırdı. Silvio bizim alay aracılığıyla mektuplarını alır, genel olarak o da aramızda bulunurdu. Bir gün kendisine bir mektup verdiler. Büyük bir sabırsızlıkla zarfı yırttı. Mektubu okurken gözleri parlıyordu. Subaylar kendi

mektuplarına daldıkları için hiçbir şey fark etmediler. Silvio onlara dönerek:

"Baylar," dedi, "durum hemen buradan ayrılmamı gerektiriyor. Bu gece gidiyorum. Benimle son kez öğle yemeği yemeniz için ricamı reddetmeyeceğinizi umarım." Bana dönerek sözlerine devam etti: "Sizi de beklerim... Mutlaka beklerim."

Bu sözleri söyledikten sonra hemen çıkıp gitti. Biz de Silvio'da buluşmak üzere evlerimize dağıldık.

Kararlaştırılan saatte Silvio'nun evine gittiğim zaman hemen hemen bütün alay subaylarını orada buldum. Silvio'nun bütün eşyası toplanmış, kurşun delikli çıplak duvarlardan başka hiçbir şey kalmamıştı. Masanın başına geçip oturduk. Ev sahibi neşeliydi. Çok geçmeden onun bu neşesi herkese yayıldı. Dakika başına şişeler patlıyor, kadehler köpükleniyor ve biz bütün yüreğimizle giden arkadaşımıza hayırlı seyahatler, mutluluklar diliyorduk. Akşamın geç vaktinde sofradan kalktık. Şapkalarımızı başımıza geçirdik. Silvio herkesle vedalaştıktan sonra tam çıkmak üzere bulunduğum bir sırada, elimden tutarak beni durdurdu, yavaşça:

"Sizinle biraz konuşmak isterim," dedi.

Konuklar gitti. İkimiz kaldık. Karşılıklı oturup sessizce pipolarımızı yaktık. Silvio düşünceliydi. Az önceki neşesinden eser bile yoktu. Yüzünün koyu sarılığı, parıldayan gözleri, ağzından çıkan koyu duman dalgaları ona gerçek bir şeytan görünüşü vermişti. Aradan birkaç dakika geçtikten sonra Silvio sessizliği bozarak:

"Belki de bir daha birbirimizi hiç görmeyeceğiz," dedi. "Ayrılmadan önce size bazı açıklamalarda bulun-

mak isterim. Başkalarının düşüncesine çok az önem verdiğimin farkındasınız. Ama sizi sever ve anlarım; üzerinizde yanlış bir izlenim bırakmak benim için acı bir şey olacaktı."

Durdu. Biten piposunu doldurmaya koyuldu. Ben gözlerimi yere dikmiş susuyordum. Silvio sözüne devam ederek:

"O sarhoş zirzoptan, R...'den özür diletmeyişim tuhafınıza gitmiştir. Kabul etmelisiniz ki, silah çekmek hakkı bende olduğu sürece onun hayatı benim elimdeydi. Benim hayatım ise hemen hemen tehlikeden uzaktı. Gösterdiğim soğukkanlılığı, pekâlâ yüce gönüllülüğüme verebilirdim. Ama yalan söylemek istemem. Kendi hayatımı en küçük bir tehlikeye koymadan R...'yi cezalandırabilseydim, onu hiçbir zaman bağışlamazdım."

Hayretle Silvio'nun yüzüne baktım. Böyle bir itiraf beni gerçekten şaşırtmıştı. Silvio sözlerine devam etti.

"Dediğim gibi, kendimi ölüm tehlikesine düşürmeye hakkım yok. Altı yıl önce bir tokat yemiştim. Düşmanım hâlâ sağdır."

Merakım iyice kamçılanmıştı:

"Onunla düello etmediniz mi?" diye sordum. "Yoksa olaylar mı sizi birbirinizden ayırdı?" Silvio:

"Onunla düello ettim," dedi. "Düellomuzun anısı da işte..."

Silvio ayağa kalktı, mukavva bir kutudan sırma püsküllü ve sırma şeritli (Fransızların *bonnet de police* dedikleri) kırmızı bir şapka çıkardı ve başına geçirdi. Alnın dört beş santim yukarısında bir kurşun deliği görülüyordu. Silvio sözüne devam ederek:

"Hafif süvari alayında hizmet ettiğimi biliyorsunuz. Karakterim de sizce bilinmektedir. Her şeyde üstün olmaya çalıştım. Gençliğimden beri bu bende bir tutku halindedir. Zamanımızda haşarılık moda idi. Bense ordunun en haşarı subayıydım. Sarhoşluklarımızla övünürdük. Denis Davidov'un şiirlerinde adı geçen ünlü Burtsev'i içkide bastırmıştım. Alayımızda düellolar hiç eksik olmazdı. Ben bu düellolara ya tanık olarak ya da düello edenlerden biri olarak katılırdım. Arkadaşlarım bana tapardı. Boyuna değişen alay komutanlarım ise bana, kaçınılmaz bir bela gözüyle bakarlardı.

Sessizce (ya da gürültülü olarak) ünümün keyfini sürerken alayımıza zengin, tanınmış bir aileden –adını söylemek istemiyorum– bir genç tayin edildi. Böylesine talihli bir adama ömrümde rastlamamıştım. Düşününüz bir kere: gençlik, zekâ, güzellik, çılgın bir neşe, delice bir cesaret, tanınmış bir ad ve hiçbir havale ile gelmeyen, hesabını bile bilmediği bir para... Bu adamın aramızda nasıl bir etki yapacağını artık siz düşünün.

Pabucum dama atılmıştı. Ünümün çekiciliğine kapılan bu genç, dostluğumu kazanmak istedi. Ama ben ona karşı soğuk davrandım. Hiç aldırış etmeyerek o da benden uzaklaştı. Ondan nefret ediyordum. Alayda ve kadınlar arasında kazandığı başarılar beni fena halde umutsuzluğa düşürüyordu. Onunla kavga etmek için bahane aramaya başladım. Alaylarıma daima benimkilerden daha beklenmedik, daha keskin görünen ve kuşkusuz ölçülmeyecek kadar daha neşeli olan alaylarla karşılık veriyordu. O şakalaşıyor, bense kinleniyordum. Nihayet bir seferinde Polonyalı bir derebeyinin balo-

sunda bütün kadınların, özellikle benimle ilişkide olan ev sahibi kadının onunla ilgilendiğini görünce kulağına eğilerek kaba birkaç söz söyledim. Fena halde öfkelendi ve suratıma bir tokat yapıştırdı. Hemen kılıçlarımızı çektik. Kadınlar düşüp düşüp bayılıyorlardı. Bizi ayırdılar. O gece düello etmeyi kararlaştırdık.

Şafak sökmek üzereydi. Belirtilen yerde, üç tanığımla beraber duruyordum. Anlatılmaz bir sabırsızlık içinde düşmanımın gelmesini bekliyordum. Bahar güneşi doğdu, ortalık ısınmaya başladı. Onu uzaktan gördüm. Üniformasını giymiş, kılıcını kuşanmış, yanında bir tanığıyla, yaya yürüyordu. Ona doğru ilerledik. Kiraz dolu şapkasını elinde tutarak yaklaştı. Tanıklar aramızda on iki adımlık bir mesafe saydılar. İlk olarak ben ateş edecektim. Ama beni kaplayan öfkeden dolayı öylesine heyecanlıydım ki isabet ettirebileceğime emin olamıyordum. Soğukkanlılığımı kazanmak için ilk ateş etme hakkını ona verdim. Düşmanım buna razı olmadı. Kura çekmeye karar verdik. Birinci olarak ateş etme hakkını, talihin daima güler yüz gösterdiği bu adam kazanmıştı. Nişan aldı ve kasketimi deldi. Şimdi sıra benimdi. Artık hayatı benim elimdeydi. Bütün dikkatimle ona bakıyor, hiç olmazsa küçücük bir üzüntü gölgesi fark etmeye çalışıyordum. Şapkasından olgun kirazları seçerek ve çekirdeklerini ağzından ta ayaklarımın dibine kadar tükürerek, tabancamın karşısında duruyordu. Onun bu kayıtsızlığı beni deli etti. Hayata bu kadar az değer veren bir insanı hayattan yoksun etmenin ne yararı olabilir, diye düşündüm. O anda kafamda zalim bir düşünce doğdu. Tabancamı indirerek:

"Galiba şu anda ölecek halde değilsiniz," dedim. "Lütfen kahvaltınızı yapınız, size engel olmak istemem."

"Hayır, bana engel olmuyorsunuz," diye itiraz etti. "Buyurunuz ateş ediniz. Ama yine de siz bilirsiniz. Ateş etmek hakkı daima sizindir. Ben her zaman emrinize amadeyim."

Tanıklara döndüm ve o gün için ateş etmek niyetinde olmadığımı söyledim. Düellomuz böylece sona erdi.

İstifa ettim ve gördüğünüz üzere bu yere yerleştim. O zamandan beri hiçbir gün geçmedi ki intikam düşünmemiş olayım. İşte şimdi sıra bana geldi.

Silvio o sabah aldığı mektubu cebinden çıkardı ve okumak üzere bana verdi. Moskova'dan biri (galiba işlerini izleyen adam olsa gerek) bilinen kişinin genç ve çok güzel bir kızla evleneceğini yazıyordu. Silvio:

"Bu bilinen kişinin kim olduğunu tahmin edersiniz. Moskova'ya gidiyorum. Bakalım, bir tarihte kiraz yerken beklediği ölümü, evlenmek üzere olduğu şu sırada aynı kayıtsızlıkla karşılayacak mı?"

Silvio bu sözleri söyledikten sonra ayağa kalktı, kasketini yere fırlatarak kafesteki bir kaplan gibi odanın içinde bir aşağı bir yukarı dolaşmaya başladı. Onu sessizce dinlemiştim. Garip, birbirleriyle çelişen birtakım duyguların etkisi altında heyecanlanıyordum.

İçeri giren hizmetçi arabanın hazır olduğunu haber verdi. Silvio kuvvetle elimi sıktı. Öpüştük. Birinde tabancaları, ötekisinde eşyası bulunan iki bavulun durduğu arabaya bindi. Bir daha vedalaştık, araba hareket etti.

II

ARADAN BİRKAÇ YIL geçti. Ailevi bazı nedenler beni H... ilçesinin fakir bir köyüne yerleşmeye mecbur etti. Bir yandan ekip biçme işleriyle uğraşırken, için için eski gürültülü ve kaygısız yaşayışımın özlemini çekmekten de kendimi alamıyordum. Bana hepsinden zor gelen şey, kış ve sonbahar gecelerini kesin bir yalnızlık içinde geçirmeye alışmaktı. Öğle yemeğine kadar muhtarla çene çalmak, işleri kontrol etmek ya da yeni yapıları dolaşmak suretiyle, bir şekilde vakit geçiriyordum. Ama bir kez ortalık kararmaya başlayınca, ne yapacağımı katiyen bilmiyordum. Dolapların altında, ambarda bulduğum üç beş kitabı âdeta ezberlemiştim. Kâhya kadın Kirilovna'nın aklında tutabildiği bütün masalları tekrar tekrar dinlemiştim. Köy kadınlarının şarkıları bana hüzün veriyordu. İçkiye başvurayım dedim, içki benim başıma vurdu. Sonra, şunu da itiraf edeyim ki can sıkıntısı yüzünden içkiye vurmaktan, yani bizim ilçede eşlerine pek çok rastladığım içkicilere dönmekten de korktum. Sohbetlerinin büyük bir kısmı, öğürtü ve iç çekişlerle geçen iki üç sarhoştan başka yakın komşum da yoktu. Yalnızlık bunların arkadaşlığından daha iyiydi.

Evimden dört verst kadar uzakta, Kontes B.'ye ait zengin bir malikâne vardı. Ne var ki malikânede sadece kâhya oturuyordu. Kontes malikânesini yalnız bir kez, evlendiği yıl ziyaret etmiş ve topu topu bir ay kalmıştı. Bununla birlikte bu kabuğuna çekilmiş yaşayışımın ikinci baharında, kontesin yazı geçirmek üzere kocasıyla birlikte malikânesine geleceğine dair bir söylenti

dolaşmaya başladı. Gerçekten de karı koca, haziran başında malikânelerine geldiler. Zengin bir komşusunun gelişi köyde oturanlar için önemli bir olay sayılır. Derebeyleri ve çiftlik halkı olaydan iki ay önce bunun dedikodusuna başlar ve olay bittikten üç yıl sonraya kadar bunun lafını ederler. Bana gelince, ne yalan söyleyeyim, genç ve çok güzel bir komşunun gelişi haberi, üzerimde büyük bir etki yaptı. Onu görmek için sabırsızlıktan çıldırıyordum. Gelişini izleyen ilk pazar günü, en yakın komşuları, en sadık bendeleri olarak kendimi sayın soylulara takdim etmek üzere öğleden sonra ... köyüne yollandım.

Bir uşak beni kontun çalışma odasına aldı, geldiğimi haber vermek üzere yanımdan ayrıldı. Kontun geniş çalışma odası son derece lüks eşyalarla doluydu. Duvarlar boyunca kitap dolu etajerler dizilmiş, bunların üzerine bronz büstler oturtulmuş, mermer şöminenin üzerine büyük bir ayna konmuştu. Döşemeler yeşil bir çuha ile kaplanmış ve halılarla örtülmüştü. Yoksul köşemde lüksü unuttuğum ve çoktandır başkalarının zenginliğini görmediğim için bayağı ürktüm ve kontun gelişini, taşradan gelmiş bir ricacı, bir bakanın gelişini nasıl beklerse öyle bir üzüntü ve heyecanla beklemeye başladım. Kapı açıldı, otuz iki yaşlarında, olağanüstü güzel bir adam içeri girdi. Kont, dostça ve samimi bir eda ile yanıma yaklaştı. Heyecanımı tutmaya çalışarak kendimi tanıtmak istedim. O benden önce davrandı. Oturduk. Açık ve nazik sözleri, yabani utangaçlığımı pek çabuk giderdi. Doğal halime dönmek üzere iken, birdenbire kontes içeri girdi. Bu sefer eskisinden çok utanmaya

başladım. Kadın gerçekten de fevkalade güzeldi. Kont beni ona tanıttı. Serbest görünmek istedim, ama kayıtsız bir eda takınmaya çalıştığım oranda şaşırıyordum. Kendimi toplamama ve bu yeni tanışıklığa alışmama fırsat vermek için aralarında konuşmaya ve bana iyi bir komşu gibi teklifsiz davranmaya başladılar. Bu arada ben kitapları ve tabloları incelemeye koyularak odanın içinde bir aşağı bir yukarı dolaşmaya başladım. Resimden anlamam ama tablolardan biri dikkatimi çekti. Bu tablo, bir İsviçre manzarasını canlandırıyordu. Bu tabloda beni şaşırtan şey resim değil, üst üste oturmuş iki kurşun deliğiydi. Konta dönerek:

"Ne mükemmel bir atış," dedim.

"Evet, olağanüstü bir atış," diye yanıt verdi. "Siz iyi nişancı mısınız?"

Konuşmamızın bildiğim bir konuya geçmesine sevinerek:

"Eh, oldukça," dedim. "Otuz adımda bir iskambil kâğıdına hatasızca isabet ettirebilirim. Tabii alıştığım bir tabanca olmak şartıyla..."

Kontes büyük bir ilgi ile:

"Sahi mi?" dedi. "Ya sen dostum, sen de otuz adım uzaktaki bir iskambil kâğıdını vurabilir misin?"

Kont:

"Bir gün denemesini yaparız!" dedi. "Bir zamanlar ben de fena nişan almazdım. Ama işte dört yıl var ki elime tabanca almış değilim."

"Oo, şu halde, efendimizin yirmi adımdan bile iskambil kâğıdına isabet ettiremeyeceğine bahse girebilirim. Çünkü tabanca, her gün çalışma ister. Bunu

tecrübe ile bilirim. Alayımızda en iyi atıcılardan biri sayılırdım. Bir aralık tabancamı onarım için gönderdiğimden, bir ay kadar elime almamıştım. Sonra ne olsa beğenirsiniz efendimiz, tekrar silahı elime alıp ilk ateş ettiğim zaman yirmi adım uzaklıktaki şişeye ancak dördüncü elde isabet ettirebildim. Alaycı, hazırcevap bir yüzbaşımız vardı. Bu halimi görünce 'Kardeş,' dedi, 'senin elin bir türlü şişeye kalkmıyor.' Hayır efendim, insan çalışmayı elden bırakmamalıdır, yoksa eli ustalığını kaybediverir. Hayatta rastladığım en iyi atıcı, her gün yemekten önce en az üç sefer nişan alırdı. Bu, bir kadeh votka gibi, onda alışkanlık haline gelmişti."

Kont ve kontes konuşmaya başladığıma sevinmişlerdi. Kont:

"Peki, bu adam nasıl nişan alırdı?" diye sordu.

"Efendimiz, örneğin, duvara bir sineğin konduğunu görse... ama siz gülüyorsunuz kontes, yemin ederim ki doğrudur. Evet, duvara bir sineğin konduğunu görse hemen, 'Kuzka, tabancamı getir!' diye bağırır. Kuzka, hemen dolu tabancasını getirir, o tetiği çekti mi, sinek duvara yapışırdı."

Kont:

"Bu gerçekten şaşılacak bir şey," dedi. "Bu kişinin adı neydi?"

"Silvio, efendimiz."

Kont yerinden sıçrayarak:

"Silvio mu?" diye bağırdı. "Siz Silvio'yu tanır mıydınız?"

"Tanımaz olur muyum, efendimiz. Biz onunla dosttuk. Alayımızda ona bir kardeş gözüyle bakarlardı.

Ama beş yıldır ondan hiçbir haber alamıyorum. Demek ki, siz de onu tanıyordunuz?"

"Tanırdım, hem de çok iyi tanırdım. Size, çok garip bir olaydan hiç söz etmedi mi?"

"Bir baloda bir çapkından yediği tokadı mı kastediyorsunuz, efendim?"

"Bu çapkının ismini de size söylemiş miydi?"

"Hayır efendimiz, söylemedi."

Gerçeği anlamaya başlayarak:

"Ah efendimiz," diye sözüme devam ettim. "Af buyurun... Bilmiyordum... Yoksa bu kişi siz olmayasınız?"

Kont son derece heyecanlanmış bir eda ile:

"Ta kendisi," dedi. "Şu kurşun yarası olan tablo da son karşılaşmamızın anısıdır."

Kontes:

"Aman sevgilim," dedi. "Tanrı aşkına bundan söz etme. Dinlemesi bile bana korku veriyor."

Kont itiraz ederek:

"Hayır," dedi, "her şeyi anlatacağım. Arkadaşına nasıl hakaret ettiğimi biliyor. Şimdi de Silvio'nun nasıl intikam aldığını bilmelidir."

Kont koltuğunu bana yaklaştırdı. Ben de büyük bir merak ile şu anlattığım hikâyeyi dinlemeye koyuldum.

"Bundan beş yıl önce evlendim. *Honeymoon*'umun* ilk günlerini burada, bu köyde geçirdim. Hayatımın en iyi dakikalarını bu eve borçlu olduğum gibi, en acı anılarımdan birini de bu eve borçluyum. Bir akşam karımla bir at gezintisine çıkmıştık. Karımın bindiği

* Orijinal metinde İngilizce yazılmıştır. "Balayı" demektir. *-çev.*

at nedense huysuzlanmaya başladı. Karım korktu. Dizginleri bana vererek eve yaya döndü. Ben ondan önce eve dönmüştüm. Avluda bir yolcu arabası gördüm. Adamlarım, adını vermek istemeyen, sadece benimle işi olduğunu söyleyen birinin çalışma odamda beni beklediğini söylediler. Odaya girdim.

Alacakaranlıkta, üstü başı toz toprak içinde, sakalı bir karış uzamış bir adam gördüm. Şöminenin yanında duruyordu. Yüzünü tanımaya çalışarak yanına yaklaştım. Konuk titrek bir sesle:

'Galiba beni tanımadın kont?' dedi.

'Silvio!' diye bağırdım. Ve ne yalan söyleyeyim bir anda saçlarımın diken diken olduğunu hissetim.

Silvio sözlerine devam ederek:

'Ta kendisi,' dedi. 'Ateş etme sırası benimdi. Ben de tabancamı boşaltmaya geldim. Nasıl, hazır mısın?'

Tabancası yan cebinden görünüyordu. On iki adım saydım ve karım dönmeden ateş etmesini rica ederek köşede durdum. O, ağır davranıyordu. Işık istedi, bir mum getirdiler. Kimsenin girmemesini tembih ederek kapıyı kilitledim ve ateş etmesini yeniden rica ettim. Tabancasını çıkardı ve nişan aldı. Saniyeleri sayıyor, karımı düşünüyordum. Korkunç bir dakika geçti. Silvio elini aşağıya indirdi:

'Ne yazık ki tabancam kiraz çekirdekleriyle dolu değil,' dedi. 'Kurşun ağırdır. Bana öyle geliyor ki bu yaptığımız bir düello değil, sadece adam öldürmektir. Eli silahsız bir adama nişan almaya alışık değilim. Yeni baştan başlayalım. Kimin peşin ateş edeceğini kura ile kararlaştıralım.'

Yavaş yavaş kendimi kaybediyordum. Galiba razı oluyordum. Nihayet tabancalarımızı bir kez doldurduk ve iki kâğıdı büktük. Silvio bu kâğıtları bir zamanlar benim kurşunla deldiğim şapkanın içine koydu. Bu sefer de birinci numarayı ben çektim. Silvio, hiç unutmayacağım alaycı bir eda ile:

'Şeytan gibi şanslısın kont,' dedi.

Nasıl oldu, beni bu işe ne zorladı bilmiyorum, ama işte ateş ettim ve şu tabloya isabet ettirdim."

Kont, bir kurşunla delinmiş tabloyu parmağıyla gösterdi. Yüzü ateş gibi yanıyordu. Kontes elindeki mendilden daha beyazdı. Ben haykırmaktan kendimi alamadım. Kont sözüne devam ederek:

"Evet, ben ateş ettim, ama Tanrıya şükür hedefe isabet ettiremedim. O zaman Silvio (itiraf etmeliyim ki o anda çok korkunçtu) bana nişan almaya başladı. Tam bu sırada kapı açıldı. Maşa girdi ve bir çığlıkla boynuma atıldı. Onun vücudu bana cesaret vermişti.

'Sevgilim,' dedim, 'şaka yaptığımızı görmüyor musun? Ne kadar da korkmuşsun. Git bir bardak su iç de, sonra buraya gel. Sana çok eski bir dostumu ve arkadaşımı tanıtacağım.'

Maşa hâlâ inanmıyordu. Korkunç Silvio'ya dönerek:

'Kocam doğru mu söylüyor?' diye sordu. 'Siz gerçekten şaka mı yapıyordunuz?'

Silvio:

'O her zaman şaka eder, efendim,' dedi. 'Bir seferinde şakacıktan suratıma bir tokat atmıştı. Yine şakacıktan şu gördüğünüz şapkamı deldi. Yine şimdi de şakacıktan

bana bir el ateş etti ama isabet ettiremedi. Ne yapalım, şimdi de benim canım biraz şakalaşmak istedi.'

Sözlerini bitirince karımın yanında bana nişan almak istedi. Maşa ayaklarına kapandı. Müthiş bir öfke içinde bağırdım:

'Kalk Maşa, utanmıyor musun? Siz de beyefendi, aciz bir kadınla eğlenmekten vazgeçin. Ateş edecek misiniz, etmeyecek misiniz?'

Silvio:

'Hayır, etmeyeceğim,' dedi. 'Ben memnunum, Şaşkınlığını, korkaklığını gördüm. Sizi ateş etmeye mecbur ettim. Bu da bana yeter. Beni daima anımsayacaksın. Seni vicdanınla baş başa bırakıyorum.'

Gitmek üzereydi. Ama kapıda durdu. Kurşunla deldiğim tabloya bir göz attı. Hemen hemen nişan almadan, o da tabloya bir el ateş etti ve gözden kayboldu. Karım bayılmıştı. Adamlarım Silvio'yu durdurmaya cesaret edemiyorlardı. O, merdiven başına çıktı. Arabacısına seslendi, ben daha kendimi toplamaya zaman bulamadan çekip gitti."

Kont sustu. Ben de böylece bir zamanlar başlangıcı beni çok şaşırtmış olan hikâyenin sonunu öğrenmiş oldum. Hikâyenin kahramanı ile bir daha karşılaşmadım. Dolaşan söylentilere göre Silvio, Aleksandr İpsilanti ayaklanmasında Heteryacı birliklerden birine kumanda ederken Skulyana civarındaki savaşta vurulup ölmüş.

Kar Fırtınası

Atlar, kalın kar tabakalarını çiğneyerek
Tümseklerin üzerinden uçuyordu...
İşte, kenarda bir yerde, bir başına,
Tanrının bir tapınağı görünüyordu.

Birdenbire, küçük bir kar fırtınası koptu
Kar, lapa lapa yağıyordu;
Siyah bir karga, kanatlarıyla ıslık çalarak
Kızağın üzerinde daireler çiziyordu
Bir önsezi, insana keder veriyordu.
Atlar, yelelerinden dumanlar çıkararak
Ve karanlık uzaklara kulaklarını dikerek
Hızla koşuyordu...

Jukovskiy

BİZLER İÇİN unutulmaz bir dönem olan 1811 yılı sonlarında Gavril Gavriloviç R... adlı iyi yürekli bir adam, Nenaradovo'daki çiftliğinde oturmaktaydı. Bu bölgede konukseverliği ve neşesiyle ün almıştı. Komşuları, yiyip içmek ya da karısıyla beş kapiğine boston oynamak, bazıları da düzgün vücutlu, saz benizli kızları 17 yaşlarında Mariya Gavrilova'yı seyretmek için sık sık kendisini ziyaret ederlerdi.

Mariya Gavrilova zengin bir gelin sayılıyordu. Birçokları onu, kendileri ya da oğulları için gözlerine kestirmişlerdi.

Mariya Gavrilova Fransız romanlarıyla büyümüştü. Bunun sonucu olarak da âşıktı. Sevdiği delikanlıysa, köyüne izinli gelmiş yoksul bir teğmendi. Pek doğaldır ki delikanlı da kız için aynı sıcaklıkla yanıp tutuşuyordu. Bu karşılıklı sevgiyi fark eden sevdalı kızın ana babası, kızlarına, delikanlıyı düşünmesini bile yasaklamış, delikanlıya ise bir tahsildardan da kötü davranmışlardı.

Âşıklarımız mektuplaşıyor, her gün çam koruluğunda ya da eski kilisede gizlice görüşüyorlardı. Bu görüşmelerde birbirlerini sonsuza kadar seveceklerine ant içiyor, talihlerinden şikâyet ediyor, çeşitli projeler kuruyorlardı. Böylece mektuplaşarak, görüşerek pek doğal olan şu sonuca vardılar: "Mademki birbirimizden ayrı olarak soluk alamıyoruz ve mademki katı yürekli ana babamız mutluluğumuza engel oluyor, o halde onların iznini almadan hareket edemez miyiz?"

Bu mutlu düşüncenin ilkin delikanlının kafasında doğduğu, Mariya Gavrilova'nın romantik yaradılışına çok uygun geldiği pek tabiidir.

Nihayet kış geldi ve buluşmalarına son verdi. Ama mektupları hararetlendi. Vladimir Nikolayeviç kıza yazdığı her mektupta kendisiyle birleşmesi, gizlice nikâhlanmaları, bir süre saklandıktan sonra gidip ana babasının ayaklarına kapanmaları için yalvarıyordu. Onun düşüncesine göre kızın anasıyla babası sevdalıların bu kahramanca sebatlarından ve mutsuzluklarından hiç kuşkusuz etkilenecekler, kendilerine mutlaka, "Çocuklarım, gelin kucağımıza," diyeceklerdir.

Mariya Gavrilova uzun bir süre kararsızlık içinde bocaladı. Birçok kaçış planını reddetti ama en sonunda

razı oldu. Kararlaştırılan günde akşam yemeği yemeyecek, baş ağrısını bahane ederek odasına çekilecekti. Oda hizmetçisi de bu düzene yardım edecekti. Kızla hizmetçi arka merdivenlerden bahçeye inecekler ve bahçe dışında hazır bir kızak bulacaklar, kızağa binerek Nenaradovo'dan beş verst uzaktaki Jadrino köyüne gidecekler ve doğruca Vladimir'in kendilerini bekleyeceği kiliseye varacaklardı.

Kararlaştırılan günün arifesinde Mariya Gavrilova bütün gece uyumadı. Eşyalarını topladı, çamaşırlarını, elbiselerini yerleştirdi. Arkadaşlarından duygulu bir kıza uzun bir mektup yazdı, anasıyla babasına da yazdı. Bu mektubunda en dokunaklı sözlerle onlara veda ediyor ve davranışını, aşkın karşı konulmaz gücüne vererek, bağışlanmasını rica ediyordu. Mektubunu anasıyla babasının, ayaklarına kapanmaya izin verecekleri dakikayı hayatının en mutlu anı olarak sayacağını yazarak bitiriyordu.

Her iki mektubu da, üzerinde alev saçan bir yürek resmiyle ona uygun bir yazı bulunan Tula mührüyle mühürledikten sonra, ortalık aydınlanırken kendisini yatağa attı ve hafifçe uykuya daldı. Ama korkunç birtakım düşler ikide bir onu uyandırıyordu. Kâh nikâhlanmak için tam kızağa binip gideceği sırada babasının kendisini durdurarak korkunç bir hızla karların üzerinde sürüklediğini, karanlık ve dipsiz bir zindana attığını... anlatması zor bir yürek çarpıntısıyla ve hızla uçtuğunu... Kâh kanlar içinde sapsarı bir halde otların üzerinde yatan Vladimir'i görüyordu. Vladimir ölürken yanık bir sesle sevgilisine, bir an önce nikâhlanmaları

için acele etsin diye yalvarıyordu. Birbiri ardından korkunç, anlamsız, daha bir sürü düş gördü. Nihayet, her zamankinden daha solgun bir halde ve gerçek bir baş ağrısı ile yatağından kalktı.

Anasıyla babası kızlarının rahatsızlığını fark ettiler. Onların sevecen ilgileri ve durmadan sordukları, "Maşa neyin var? Maşa, hasta mısın?" soruları Mariya'nın yüreğini parça parça ediyordu. Maşa onları yatıştırmaya, neşeli görünmeye çalışıyordu ama beceremiyordu.

Akşam oldu. Bugünün, aile ocağında geçireceği son gün olduğunu düşündükçe yüreği sızlıyordu. Yarı ölü bir haldeydi. İçinden, tüm çevresine, her şeye veda etti. Akşam yemeğine oturdular. Yüreği daha şiddetli çarpmaya başladı. Titrek bir sesle, canının yemek istemediğini söyledi, annesiyle babasına iyi geceler diledi. Onlar da kızlarını öptüler ve her zamanki gibi hayır duaları ettiler. Kızcağız neredeyse ağlayacaktı. Odasına girer girmez kendisini bir koltuğa attı ve hüngür hüngür ağlamaya başladı. Hizmetçisi onu yatıştırmaya, cesaretlendirmeye çabalıyordu. Her şey hazırdı. Maşa, yarım saat sonra baba evini, odasını, o sessiz kızlık hayatını sonsuza kadar bırakıp gidecekti.

Dışarıda kar fırtınası vardı. Rüzgâr uluyor, panjurlar sarsılıyor ve gürültü çıkarıyordu. Bunların hepsi de genç kıza bir tehlike, bir felaket belirtisi gibi görünüyordu. Çok geçmeden bütün ev sessizliğe gömüldü, herkes uykuya daldı. Maşa bir şala sarındı ve kışlık mantosunu giydi, eline de çantasını alarak evin arka merdivenine çıktı. Hizmetçisi iki bohça ile arkasından geliyordu.

Bahçeye çıktılar. Kar fırtınası dinmemişti. Rüzgâr, sanki genç suçluyu durdurmaya çalışıyormuş gibi karşılarından esiyordu. Güç bela bahçenin kenarına gelebildiler. Bir kızak yolun üstünde onları bekliyordu. Soğuktan üşüyen atlar bir türlü yerlerinde rahat durmuyorlardı. Vladimir'in arabacısı beygirleri yatıştırmaya çalışarak arabanın oku önünde dolaşıyordu. Arabacı, genç kızın ve hizmetçisinin arabaya binmelerine, çıkınlarla çantayı yerleştirmelerine yardım etti. Sonra dizginleri eline aldı, hayvanlar kuş gibi uçmaya başladı.

Genç kızı kadere ve arabacı Treşka'nın ustalığına bırakarak bizim âşık delikanlıya gelelim.

Vladimir bütün gün dolaştı durdu. Sabahleyin Jadrino köyünün papazını ziyaret etti. Onu zorlukla kandırabildi. Sonra, civardaki derebeyleri arasında tanık aramaya gitti, ilk başvurduğu kırk yaşlarında emekli bir süvari asteğmeni olan Dravin, öneriyi memnuniyetle kabul etti. Bu maceranın, kendisine eski devirleri ve hassa alayındaki haşarılıklarını anımsattığını söyleyerek yemeğe kalması için Vladimir'i kandırdı ve güvenle öteki iki tanığı bulmakta güçlük çekmeyeceğini söyledi. Gerçekten de yemekten hemen sonra, koca bıyıklı ve mahmuzlu kadastro mühendisi Şmit ile mızraklı süvari alayına yeni girmiş olan, polis komiserinin on altı yaşlarındaki oğlu göründüler. Bunlar, sadece Vladimir'in önerisini kabul etmekle kalmadılar, onun için hayatlarını bile vermeye hazır olduklarını yeminle söylediler. Vladimir kendilerini heyecanla kucakladı ve hazırlanmak üzere evine gitti.

Ortalık kararalı epey olmuştu. Vladimir gereken emirleri vererek sadık Treşka'sını üç atlı bir kızakla Nenaradovo'ya gönderdi. Kendisi için de tek atlı küçük kızağı koşmalarını emretti ve iki saat sonra, yanına arabacı almadan, Mariya Gavrilova'nın geleceği Jadrino köyüne hareket etti. Yolu biliyordu, gideceği yer ise topu topu yirmi dakikalık mesafedeydi.

Fakat Vladimir köyden çıkıp kıra açılır açılmaz rüzgâr öyle şiddetli esmeye, kar fırtınası öylesine şiddetli, öylesine müthiş bir hal almaya başladı ki, delikanlı etrafını seçemez oldu. Bir dakika içinde yol karla kapandı. Dört bir tarafından lapa lapa yağan beyaz kar taneciklerinin uçuştuğu, bulanık ve sarımtırak bir sis içinde kayboldu. Yerle gök birbirine karıştı. Vladimir kendini tarlalar arasında buldu. Tekrar yola çıkmak için boşuna çabaladı durdu. Beygir rastgele yürüyor, kâh bir tepeye tırmanıyor, kâh bir çukura yuvarlanıyor, kızak adım başında devriliyordu. Vladimir esas yönü kaybetmemeye çalışıyordu. Ama yarım saatten fazla bir zaman geçmesine karşın hâlâ Jadrino köyünün koruluğuna varamamıştı. Aradan on dakika kadar daha geçti. Koruluk hâlâ görünmüyordu. Vladimir derin hendeklerle kesilmiş bir ovadan gidiyordu. Kar fırtınası dinmiyor, gökyüzü açılmıyordu. Beygir yorulmaya başlamıştı. Kendisi de sık sık, beline kadar karların içine gömülüyor, buna karşın yüzünden, iri iri ter damlaları akıyordu.

Delikanlı, sonunda yanlış bir yöne gittiğini anladı. Arabayı durdurdu. Düşünmeye, anımsamaya çalıştı. Sağa sapması gerektiğine inandı, sağa döndü. Beygir

zorlukla adım atıyordu. Bir saatten fazla bir zamandan beri yoldaydı. Jadrino uzakta olmasa gerekti. Ama işte, boyuna yol aldığı halde, tarlaların bir türlü sonu gelmiyordu. Her yan kar yığınları ve hendeklerle doluydu. Kızağı boyuna devriliyor, delikanlı da boyuna onu kaldırıyordu. Zaman geçiyordu. Vladimir müthiş üzülmeye başladı.

Sonunda bir tarafta bir karartı belirdi. Vladimir kızağı o yana sürdü. Yaklaşınca bunun bir koruluk olduğunu gördü. 'Tanrıya şükür, artık yaklaştım' diye düşündü. Bildiği yola çıkmak ya da fırdolayı dolaşmak umuduyla, koruluk boyunca yürümeye başladı. Jadrino hemen koruluğun arkasındaydı. Çok geçmeden yolu buldu ve kış mevsiminin yapraklarını döktüğü ağaçların karanlığına daldı. Rüzgâr artık burada kudurganlığını gösteremezdi. Yol düzgündü. Bu hal, beygire cesaret verdi. Vladimir yatıştı.

Ama delikanlı bir hayli yol aldığı halde Jadrino bir türlü görünmüyor, ormanın sonu bir türlü gelmiyordu. Vladimir, bilmediği bir ormana girdiğini dehşetle gördü. Umutsuzluğa kapıldı. Atını kırbaçladı. Zavallı hayvan tırısa kalktı ise de çok geçmeden yine yavaşladı, on beş dakika sonra da mutsuz Vladimir'in bütün çabalarına karşın adi adımla yürümeye başladı.

Ağaçlar yavaş yavaş seyrekleşiyordu. Vladimir ormandan çıktı. Jadrino görünürlerde yoktu. Zaman gece yarısı olmalıydı. Vladimir'in gözlerinden yaşlar boşandı. Kızağını rastgele sürdü. Fırtına biraz dindi, bulutlar dağılmaya başladı. Önünde beyaz, kabarık bir halı ile örtülü bir düzlük belirdi. Gece oldukça aydınlıktı. Ya-

kınında dört beş evlik küçük bir köy fark etti. Vladimir kızağını köye doğru sürdü, ilk kulübenin önünde kızaktan atladı, pencereye koştu ve çalmaya başladı. Birkaç dakika sonra pencerenin tahta kepengi kalktı ve aksakallı bir ihtiyar başını uzatarak:

"Ne istiyorsun?" diye sordu.

"Jadrino buradan uzak mı?"

"Jadrino buradan uzak mı diye sordun?"

"Evet, evet, uzak mı?"

"Pek de değil; on verst kadar bir şey olmalı."

Vlademir bu yanıtı işitince idama mahkûm edilmiş bir adam gibi saçlarını tuttu ve bu durumda kalakaldı. İhtiyar devam ederek:

"Sen nerelisin?" dedi.

Vladimir sorulan sorulara yanıt verecek halde değildi:

"İhtiyar," dedi, "sen bana Jadrino'ya kadar bir at bulabilir misin?"

Mujik:

"Bizde at ne gezer," diye karşılık verdi.

"Hiç olmazsa bir kılavuz olsun bulamaz mıyım? Kaç para isterse veririm."

İhtiyar pencerenin kapağını indirerek:

"Hele dur bakalım," dedi, "oğlumu göndereyim; o seni götürür."

Vladimir beklemeye başladı. Daha birkaç dakika geçmeden tekrar pencereye vurdu. Kepenk kalktı; sakallı yine göründü:

"Ne istiyorsun?"

"Oğlun nerede kaldı?"

"Şimdi geliyor, çizmelerini giyiyor. Yoksa üşüdün mü? Gir de ısın."

"Teşekkür ederim. Elden geldiğince oğlunu çabuk gönder."

Kapı gıcırdadı. Elinde sopası ile bir delikanlı çıktı. Kâh yolu göstererek kâh kar yığınlarının örttüğü yolu bulmaya çalışarak öne düştü. Vladimir:

"Acaba saat kaç?" diye sordu.

"Nerede ise şafak sökecek."

Vladimir artık bir kelime bile söylemedi. Jadrino'ya vardıkları zaman horozlar ötüyordu. Ortalık aydınlanmıştı. Kilise kapalıydı. Vladimir kılavuzun parasını verdi. Kızağını papazın avlusuna çekti. Kendi troykası orada yoktu. Kim bilir nasıl bir haberle karşılaşacaktı?

Ama biz şimdi iyi yürekli Nenaradovo derebeyine dönelim de orada neler olup bittiğini anlayalım.

Aslına bakarsanız hiçbir şey olmamıştı.

İhtiyarlar uyanıp oturma odalarına indiler. Gavril Gavriloviç'in başında kalpak, sırtında pamuklu bir hırka vardı. Praskovya Petrovna ise pamuklu bir gecelik giymişti. Semaveri hazırladılar. Gavril Gavriloviç sağlığını ve geceyi nasıl geçirdiğini sordurmak üzere Mariya Gavrilova'ya bir hizmetçi gönderdi. Hizmetçi geri dönerek küçük hanımın geceyi kötü geçirdiğini, ama şimdi kendisini biraz iyi hissettiğini, biraz sonra oturma odasına ineceğini haber verdi. Gerçekten de kapı açıldı, Mariya Gavrilova annesi ve babasıyla selamlaşmak üzere yanlarına yaklaştı. Gavril Gavriloviç:

"Başının ağrısı nasıl, Maşa?" diye sordu.

"Daha iyi babacığım."

Praskovya Petrovna:

"Herhalde dün seni kömür çarpmış olacak," dedi.

Maşa:

"Belki anneciğim," cevabını verdi.

Gün olaysız geçti. Ama geceleyin Maşa hastalandı. Doktor çağırmak için kente adam gönderdiler. Doktor akşama doğru geldi ve hastayı sayıklar bir halde buldu. Zavallı kızcağız şiddetli bir hummaya yakalanmıştı. İki hafta ölümle pençeleşti.

Tasarlanan kaçış olayını evde kimse bilmiyordu. Bu olaydan bir gün önce Maşa'nın yazdığı mektuplar yakılmış, hizmetçi kız, efendilerinin öfkesinden korkarak kimseye bir şey söylememişti. Papaz, emekli teğmen, kırca bıyıklı kadastro mühendisi ve küçük mızraklı süvari dillerini tutmuşlardı, bu da nedensiz değildi tabii. Arabacı Treşka, sarhoş olduğu zamanlar bile hiçbir zaman ağzından gereksiz bir laf kaçırmazdı. Birçoklarının bilmesine karşın sır, yine de hiçbir tarafa sızmadı. Ama Mariya Gavrilova hiç durmadan sayıkladığı sıralarda, kendi sırrını kendisi açığa vuruyordu. Ama sözleri öylesine saçma sapan şeylerdi ki, başucundan hiç ayrılmayan annesi bile, bütün bu sözlerden ancak, kızının Vladimir Nikolayeviç'i çıldırasıya sevdiğini ve hastalığının da bundan ileri geldiğini anlayabilmişti. Kocasına ve bazı komşularına da danıştıktan sonra, nihayet Mariya Gavrilova'nın alınyazısının böyle olduğuna, yoksulluğun bir kusur olmadığına, zenginlikle değil ama insanla yaşandığına vb. sözbirliği ile karar verildi. Kendimizi haklı göstermek için, çok az şey uydurabildi-

ğimiz zaman, ahlaki nitelikteki atasözlerinin şaşılacak yararları vardır.

Bu arada genç kız iyileşmeye başladı. Vladimir ise çoktandır Gavril Gavriloviç'in evinde görünmüyordu. Delikanlı kendisine gösterilen kabul tarzından ürkmüştü. Kendisini çağırtıp, ummadığı mutluluğu, Maşa ile evlenmesine razı olduklarını bildirmeyi kararlaştırdılar. Ama delikanlıdan yanıt olarak divanece yazılmış bir mektup aldıkları zaman Nenaradovo sahiplerinin ne büyük bir şaşkınlığa uğradıkları tasavvur bile edilemez. Vladimir mektubunda bir daha evlerine asla ayak basmayacağını yazıyor ve biricik umudu ölüm olan insanı artık unutmalarını rica ediyordu. Birkaç gün sonra ise Vladimir'in birliğine gittiğini haber aldılar. Bu olay 1812 yılında olmuştu.

O sıralarda iyileşme halinde bulunan Maşa'ya uzun bir süre bu haberi söylemeye cesaret edemediler. Genç kız da Vladimir'in adını hiç ağzına almıyordu. Birkaç ay sonra ise sevgilisinin adını, Borodino Savaşı'nda yararlık gösterip ağır yaralananlar arasında gördüğü zaman düşüp bayıldı. Herkes hummanın yeniden başlamasından korkmuştu. Ama Tanrıya şükür bu bayılmanın öyle bir korkulu sonucu olmadı.

Kız ikinci bir felakete daha uğradı. Gavril Gavriloviç, onu bütün mallarının biricik mirasçısı bırakarak öldü. Ama miras kızı avutamıyordu. İçtenlikle zavallı annesinin acısını paylaşıyor, ondan asla ayrılmayacağına ant içiyordu. Ana kız, acı anılarla dolu Nenaradovo'yu bırakarak ... malikânesine taşındılar.

İstekliler burada da zengin ve güzel kızın çevresinde pervane kesildiler. Ama Maşa hiç kimseye en küçük bir umut bile vermiyordu. Annesi bazen, kendisine bir eş seçmesi için onu kandırmaya çalışırdı. Mariya Gavrilova başını sallar, düşünceye dalardı. Vladimir artık yaşamıyordu: Fransızların Moskova'ya girişinden bir gün önce ölmüştü. Onun anısı Mariya için kutsal bir nitelik almıştı. Onu kendisine anımsatabilecek her şeyi, okuduğu kitapları, yaptığı resimleri, yazdığı notları, kopya ettiği şiirleri saklamıştı. Bütün bunları öğrenen komşuları kızın duygusuna şaşıyor, bu Bâkire Artemis'in hazin sadakatini sonunda hangi babayiğidin yeneceğini merakla bekliyorlardı.

Bu sırada savaş da zaferle sona ermişti. Yurtdışındaki alaylarımız dönüyorlardı. Halk bunları karşılamaya koşuyordu. Mızıka *Vive Henri Quatre*, Tyrol valsleri, Jacond'dan aryalar gibi zafer şarkıları çalıyordu. Hemen hemen çocuk denecek bir çağda savaşa gitmiş olan subaylar, savaş meydanında erkekleşerek, göğüsleri nişanlarla süslü dönüyorlardı. Erler, ikide bir sözlerine Almanca ve Fransızca sözcükler karıştırarak aralarında neşeli neşeli konuşuyorlardı. Bu, ne unutulmaz bir andı. Şan ve şeref dolu bir zaman. "Yurt" kelimesi söylendiği zaman, Rus yüreği nasıl bir güçle çarpıyordu. Kavuşma sevincinden doğan gözyaşlarının tadına doyulmuyordu. Ulusal gurur duygularımızla çara olan sevgimizi ne büyük bir elbirliği ile birleştirmiştik. Bu onun için de ne büyük bir mutluluktu.

Hele kadınlar, Rus kadınları; o zamanlar eşsizdiler. Her zamanki soğuklukları kaybolmuştu. Hele galipleri

karşılarken heyecanları âdeta bir sarhoşluk halini alıyor, "Hurra" diye bağırıyor,

Ve hotozlarını havaya fırlatıyorlardı.*

O zamanki Rus subaylarından hangi subay vardır ki en güzel, en değerli ödülünü Rus kadınına borçlu olmadığını söylesin?

İşte bu parlak devirde Mariya Gavrilova, annesiyle birlikte ... ilinde yaşadığı için orduların dönüşünü her iki başkentin nasıl kutladığını görmemişti. Bununla birlikte ilçe ve köylerdeki genel sevinç, belki de şehirlerden daha güçlüydü. Bu yerlerde bir subayın görünüşü, gerçekten bir sevinç kaynağıydı. Fraklı âşıklar, subayların yanında pek sönük kalıyorlardı.

Daha önce söylediğimiz gibi Mariya Gavrilova'nın çevresi, soğuk davranmasına karşın hâlâ onu isteyenlerle kuşatılmıştı. Ama göğsünde St. George Nişanı, ora kızları deyimiyle yüzünde tatlı bir solgunluk bulunan Burmin adındaki yaralı süvari albayı, Mariya'nın konağında görününce herkes sahneden çekilmek zorunda kaldı. Burmin aşağı yukarı yirmi altı yaşlarındaydı. Mariya Gavrilova'nın köyüne izinli gelmişti. Mariya Gavrilova ona özel bir ilgi gösteriyordu. Onunla bulunduğu zamanlar, her zamanki düşünceli hali kayboluyordu. Onunla flört ettiği söylenemezdi ama, kızın davranışını gören şair şöyle derdi:

*Se amor non è, che dunque?***

---

* A. Griboyedov'un (1795-1829) ünlü *Akıldan Bela* oyunundan bir alıntı. *-çev.*

** (*İt.*) "Bu aşk değilse, nedir?" *-çev.*

Burmin gerçekten çok sevimli bir delikanlıydı. Tam kadınların hoşlanacakları bir zekâsı vardı: terbiyeli, meraklı, hiçbir iddiası olmayan, kaygısızca şakacı bir zekâ... Mariya Gavrilova'ya olan davranışı sade ve açıktı. Ama kız ne söylerse söylesin, ne yaparsa yapsın, Burmin'in ruhu, bakışları daima onun peşinde dolaşırdı. Sessiz ve uslu görünüyordu. Ama bazı söylentilere göre müthiş çapkınlığı ile ünlüymüş. Ne var ki bu söylentiler onu Mariya Gavrilova'nın gözünden hiç de düşürmüyordu. Çünkü Mariya da genellikle bütün öteki genç kadınlar gibi, cesaret ve coşkunluk taşıyan yaramazlıkları seve seve bağışlardı.

Ama hepsinden çok –inceliğinden, tatlı dilinden, hoşa giden solgun yüzünden, sargılı kolundan çok– genç subayın sessizliği Mariya'nın merakını kamçılıyordu. Genç albayın kendisinden hoşlandığını Mariya anlamazlıktan gelemezdi. Herhalde Burmin de genç kızın kendisine özel bir ilgi gösterdiğini zekâ ve deneyimiyle anlamış olacaktı. Öyleyse şimdiye kadar nasıl oluyor da genç kız, ayaklarına kapanıp onun aşkını ilan edişini görmedi?

Bunu yapmaktan onu alıkoyan neydi? Sıkılganlık mı? Kibir mi? Yoksa kaşarlanmış bir çapkının cilveleri mi? Mariya için bu bir bilmeceydi. Genç kız, iyice düşündükten sonra, buna biricik neden olarak delikanlının sıkılganlığını buldu, onu cesaretlendirmek için de kendisine daha fazla ilgi, hatta gerekirse şefkat bile göstermeye karar verdi. İşin en umulmadık bir biçimde çözülmesini hazırlıyor ve romantik aşk ilanı sahnesinin

gelip çatacağı dakikayı sabırsızlıkla bekliyordu. Her çeşit sır, kadın kalbi için daima ıstırap vericidir. Kızın giriştiği askerî harekât istenilen başarıyı sağladı. Burmin öylesine düşünceli bir hal almış, siyah gözleriyle Mariya Gavrilova'ya öyle ateşli bakmaya başlamıştı ki, kesin anın yaklaştığına hükmedilebilirdi. Komşular düğünden olmuş bitmiş gibi söz ediyor, iyi yürekli Praskovya Petrovna ise kızının sonunda kendisine layık bir koca bulduğuna seviniyordu.

Bir gün ihtiyar kadıncağız konuk odasında yalnız başına oturmuş iskambil falı açarken Burmin içeri girdi ve hemen Mariya Gavrilova'yı sordu. İhtiyar kadın:

"Bahçeye çıktı," dedi. "Siz de onun yanına gidiniz, ben sizi burada beklerim."

Burmin bahçeye gitti. İhtiyar kadın da kendi kendine, 'Belki de düğüm bugün çözülür' diye düşündü, haç çıkardı.

Burmin, Mariya Gavrilova'yı gölün kıyısında, söğüt ağacının altında, elinde kitap, beyazlar giyinmiş bir halde tam roman kişilerine layık bir durumda buldu. İlk birkaç sorudan sonra Mariya Gavrilova konuşmayı mahsus kesti. Böylece ancak ani ve kesin bir aşk ilanı ile önüne geçilebilecek olan, her iki taraf için sıkıntılı bir hava yarattı. Nitekim böyle de oldu: Durumunun zorluğunu hisseden Burmin, kalbini açması için çoktandır fırsat aradığını söyleyerek, kendisini birkaç dakika dikkatle dinlemesini rica etti. Mariya Gavrilova kitabını kapadı ve razı olduğunu bildirmek için gözlerini indirdi.

Burmin:

"Sizi seviyorum," dedi. "Sizi delice seviyorum..."

Mariya Gavrilova kızardı, başını biraz daha eğdi. Burmin sözüne devam ederek:

"Sizi her gün görmek ve sözlerinizi dinlemek gibi güzel bir alışkanlığa kendimi kaptırmakla ihtiyatsızca hareket ettim. (Mariya Gavrilova St. Prieux'*nün ilk mektubunu anımsadı.) Şimdi artık kadere karşı gelmek için geç kalmış bulunuyorum. Anınız, sevimli, eşsiz hayaliniz bundan sonra hayatımın hem ıstırabı, hem sevinci olacaktır. Ama şimdi bana ağır bir görev daha yapmak, size korkunç bir sırrı açmak ve aramıza aşılması olanaksız bir engel koymak kalıyor..."

Mariya Gavrilova Burmin'in sözünü hararetle keserek:

"Bu engel her zaman vardı," dedi. "Ben hiçbir zaman sizin karınız olamazdım."

Burmin sakin bir eda ile:

"Biliyorum," diye yanıt verdi. "Bir zamanlar sevgiliniz olduğunu biliyorum. Ama ölüm, üç yıllık yas... İyi yürekli, sevimli Mariya Gavrilova, son teselliden de beni yoksun etmeye çalışmayınız. Beni mutlu etmeye razı olacağınız düşüncesi... Ah, ama eğer... susunuz, Tanrı aşkına susunuz. Beni üzüyorsunuz... Evet, biliyorum, hissediyorum ki siz benim olurdunuz, ama ben dünyanın en mutsuz yaratığıyım. Ben evliyim."

Mariya Gavrilova hayretle ona baktı. Burmin sözüne devam ederek:

---

* Jean-Jacques Rousseau'nun (1712-1778) *Yeni Heloise* adlı eserinde geçer. *-çev.*

"Ben evliyim," dedi. "Dört yıldan beri evli bulunuyor ve karımın kim olduğunu, nerede olduğunu, bir daha onunla buluşup buluşmayacağımı bilmiyorum."

Mariya Gavrilova:

"Ne diyorsunuz?" diye haykırdı. "Bu ne tuhaf şey. Devam ediniz, ben sonra anlatırım, ama siz devam ediniz, rica ederim devam ediniz."

Burmin sözüne devam ederek:

"1812 yılı başlangıcında, alayımızın bulunduğu Vilna kentine gitmek için acele ediyordum. Bir akşam geç zaman bir menzile vardım. Tam atların çabucak değiştirilmesi emrini verirken müthiş bir kar fırtınası koptu. Gerek menzil amiri, gerek arabacılar, beklememi salık verdiler. Tavsiyelerini tuttum ama anlaşılmaz bir sıkıntı içimi kemirmeye başladı. Sanki birisi beni itiyordu. Halbuki kar fırtınası da dinmiyordu. Daha fazla dayanamadım. Tekrar hayvanları koşmalarını emrettim ve bu en şiddetli tipide yola çıktım. Arabacının aklına dere boyunca gitmek esti: Böylece üç verst kazanmış olacaktık. Irmağın her iki kıyısı da karla örtülmüştü. Arabacı, yola çıkılacak yeri geçmiş olduğundan, kendimizi bilmediğimiz bir yerde bulduk. Tipi bir türlü dinmiyordu. Bir aralık gözüme bir ışık ilişti. Arabayı o yöne sürmesini emrettim. Bir köye geldik. Tahtadan yapılmış bir kilisede ışık yanıyordu. Kilise açıktı. Parmaklıkların arkasında birkaç kızak duruyordu. Kilisenin sahanlığında birtakım insanlar geziniyordu. Birkaç ses birden:

'Buraya, buraya!' diye bağrıştı.

Arabacıma, yaklaşmasını emrettim. Oradakilerden biri:

'Kuzum, şimdiye kadar nerede kaldın?' dedi. 'Gelin baygınlıklar geçirdi. Papaz ne yapacağını bilmiyor. Biz de neredeyse geri dönecektik. Çabuk çık.'

Ben hiç ses çıkarmadan kızaktan atladım, iki üç mumun zayıf ışığı ile aydınlanan kiliseye girdim. Genç kız, kilisenin karanlık bir köşesinde bir sıranın üstünde oturuyordu. Başka bir kız da onun şakaklarını ovuyordu. Bu kız:

'Tanrıya şükür, sonunda gelebildiniz,' dedi. 'Az kalsın küçük hanımı öldürüyordunuz.'

İhtiyar papaz:

'Başlamamı emreder misiniz?' sözüyle yanıma yaklaştı.

Ben şaşırmış bir halde:

'Başlayınız peder, başlayınız,' cevabını verdim.

Genç kızı ayağa kaldırdılar. Bana hiç de çirkin görünmedi. Anlatılmaz ve bağışlanamaz bir havailikle kızın yanında, kürsünün önünde yer aldım. Papaz acele ediyordu. Üç erkekle hizmetçi kız gelini tutuyor, yalnız onunla meşgul oluyorlardı. Nikâhımız kıyıldı.

'Şimdi öpüşünüz,' dediler.

Karım solgun yüzünü bana çevirdi. Tam onu öpmek üzereyken genç kız:

'Eyvah, o değil,' diye haykırdı ve düşüp bayıldı. Tanıklar korku dolu gözlerini bana diktiler. Geri döndüm, hiçbir engele rastlamadan kiliseden çıktım ve kendimi arabaya atarak:

'Çek!' diye bağırdım."

Mariya Gavrilova:

"Aman Tanrım," diye haykırdı. "Demek ki zavallı karınızın ne olduğunu bilmiyorsunuz ha?"

Burmin:

"Hayır, bilmiyorum," dedi. "Nikâhlandığımız köyün adını da bilmiyorum. Hangi menzilden hareket ettiğimi de anımsamıyorum. O zaman oynadığım bu alçakça oyuna o kadar az önem vermiştim ki, kiliseden ayrılır ayrılmaz derin bir uykuya dalmış ve ancak ertesi sabah, üçüncü menzilde uyanmıştım. O zamanlar yanımda bulunan hizmetçim de savaşta öldüğü için, kendisine böyle insafsızca bir oyun oynadığım ve şimdi de acı intikamına uğradığım zavallı kadının kim olduğunu öğrenmek umudum yok."

Mariya Gavrilova, Burmin'in elinden yakalayarak:

"Aman Tanrım, aman Tanrım, demek o sizdiniz," diye söylendi. "Hâlâ beni tanımadınız mı?"

Burmin sapsarı kesildi ve Mariya'nın ayaklarına kapandı.

TABUTÇU

Kocayan evrenin bu ak saçlarını, tabutları,
her gün görmüyor muyuz?

Derjavin

TABUTÇU ADRİYAN PROHOROV'UN son eşyaları da cenaze arabasına yüklenmiş ve lagar bir çift beygir Basmannaya'dan, tabutçunun evce taşındığı Nikitinskaya'ya dördüncü sefer hareket etmişti. Tabutçu, dükkânını kapayarak, kapının üstüne evin satılık ve kiralık olduğunu bildiren ilanı astı, yaya olarak yeni evine yollandı. Çoktan beridir hayal ettiği, özlediği ve sonunda oldukça pahalıya satın aldığı sarı boyalı, küçük evine yaklaşırken, ihtiyar tabutçu, yüreğinde bir sevinç duymayışına şaştı. Bilmediği eşiği geçip de yeni evin içini karmakarışık görünce, on sekiz yıldan beri her şeyin pek derli toplu durduğu köhne kulübeciğini anımsadı, derin derin içini çekti. Ağır davrandıklarından ötürü her iki kızını ve hizmetçiyi azarladı, kendisi de onlara yardım etmeye koyuldu. Çok geçmeden her şeye bir çekidüzen verildi. Meryem Ana kandili, kap kacak dolabı, masa, divan ve karyola arka odada yerlerine konuldu. Mutfak ve oturma odasına da tabutçunun kendi imalatı olan her renk ve her boyda tabutlar, yas şapkaları, yas mantoları ve meşalelerle dolu dolaplar yerleştirildi. Ka-

pının üst yanına, elinde baş aşağı bir meşale bulunan ve şişman bir aşk sembolünü canlandıran bir levha asıldı. Levhanın üzerinde: "Burada sade ve süslü tabutlar satılır, tabutlara kaplama yapılır, kira ile de tabut verilir ve eski tabutlar tamir edilir" yazısı okunuyordu.

Kızlar odalarına çekildiler. Adriyan evini dolaştı, pencerenin önüne oturdu ve semaverin hazırlanmasını emretti.

Aydın okurlar, Shakespeare ile Walter Scott'un, bu çelişme ile hayal gücümüzü daha çok şaşırtmak için, kendi mezarcılarını şen ve şakacı insanlar olarak tasvir ettiklerini bilir. Gerçeğe olan saygımızdan ötürü biz onlara uyamayacağız ve tabutçumuzun, hüzünlü mesleğine pek uygun bir huyu olduğunu söyleyeceğiz. Adriyan Prohorov, genel olarak asık suratlı ve dalgın bir adamdı. Sessizliğini ancak, kızlarını, sokaktan gelip geçenleri pencereden aylak aylak seyrederken yakaladığı zaman onları azarlamak için ya da mallarına muhtaç olmak felaketine (bazen de mutluluğuna) uğrayanlardan yüksek fiyat koparmak için bozardı. Böylece Adriyan, pencerenin başında oturup yedinci bardak çayını içerken, yine alıştığı üzere, gamlı birtakım düşüncelere daldı. Bundan bir hafta önce, emekli tuğbayın cenaze alayı tam karakolun yanında iken bardaktan boşanırcasına yağan yağmuru düşünüyordu. Bu yüzden birçok manto daralmış, birçok şapkanın kalıbı bozulmuştu. Kaçınılmaz birtakım masraf kapılarının açılacağını önceden kestiriyordu. Çünkü, elindeki cenaze donatımı ile ilgili eski stok, acınacak bir haldeydi. Zararlarını, hemen hemen bir yıldır ölüm döşeğinde bulunan tüccar

kadından çıkarmayı umuyordu. Ama, Trühina, Razgulaya mahallesinde ölecekti. Prohorov, mirasçıların, söz vermiş olmalarına karşın bu kadar uzak bir yere adam göndermeye üşenip, yakınlarındaki tabutçu ile anlaşmalarından korkuyordu.

Prohorov'un bu düşünceleri, ansızın kapının farmasonların yaptığı gibi üç kere vurulmasıyla kesildi. Tabutçu:

"Kim o?" diye sordu.

Kapı açıldı. Daha ilk bakışta Alman esnafından biri olduğu anlaşılan bir adam odaya girdi ve gülerek tabutçuya yaklaştı. Bugün bile gülmeden dinleyemeyeceğiniz bir Rusça ile:

"Affedersiniz sevgili komşucuğum," diye söze başladı. "Sizi rahatsız ettiğim için affınızı rica ederim. Sizinle hemencecik tanışmak istedim. Ben kunduracıyım. İsmim Gottlieb Schultz'tur. Bir sokak ötede, pencerenizin karşısına rastlayan şu evde oturuyorum. Yarın evlenişimin yirmi beşinci yıldönümünü kutlayacağım. Kızlarınızla gelmenizi rica ediyorum."

Davet sevinçle kabul edildi. Tabutçu, kunduracıdan oturmasını ve bir bardak çay içmesini rica etti. Gottlieb Schultz'un teklifsizliği sayesinde pek çabuk, dostça yarenlik etmeye başladılar. Adriyan:

"Zatınızın işleri nasıl gidiyor?" diye sordu.

"Ehhh, şöyle böyle... Şikâyete hakkım yok. Ama benim malım elbette sizinkine benzemez: Canlılar kundurasız da olabilir ama ölüler tabutçusuz yaşayamaz!"

Adriyan:

"Çok doğru," diye onayladı. "Canlı bir insanın kundura satın alacak parası yoksa, af buyur ama, yalınayak gezer. Gelgelelim, yoksul ölü bedava medava da olsa yine tabuta muhtaçtır."

Böylece bir süre daha konuştular. Sonunda kunduracı kalktı, davetini tekrarlayarak vedalaştı.

Ertesi gün saat tam on ikide, tabutçu ile kızları yeni satın aldıkları evin avlu kapısından çıktılar ve komşularına yollandılar. Bu seferlik, şimdiki romancılarca kabul edilen gelenekten ayrılarak, Adriyan Prohorov'un Rus kaftanını ya da Akulina ile Darya'nın Avrupa biçimi elbiselerini anlatmaya kalkışmayacağım. Bununla birlikte iki kızın da, yalnız olağanüstü zamanlara özgü sarı bir şapka ile kırmızı birer iskarpin giydiklerini söylemek yararsız olmayacak sanırım.

Kunduracının dar evi, çoğu Alman esnafından, bunların karı ve çıraklarından meydana gelen konuklarla dolmuştu. Rus hükümetinin saflarından olan tek kişi, mütevazı unvanına rağmen ev sahibinin özel ilgisine mazhar olan Finli Yurko'ydu. Görevini, Pogorelski'nin romanındaki posta müdürü gibi, yirmi beş yıl boyunca samimiyetle ve sadakatle yerine getirmişti.

İlk başkenti silip süpüren 1812 yangını, Yurko'nun sarı nöbetçi kulübesini de yok etmişti. Fakat düşman kovulur kovulmaz eski Yunan mimarisi biçiminde beyaz sütunlarla süslü, külrenginde bir kulübe peyda oldu. Yurko yine göğsünde zırhı, elinde baltasıyla bunun etrafında dolaşmaya başladı.* Kendisi Nikitskaya Kapısı

* A.E. İzmaylov'un "Dura Pohomovna" efsanesinden bir satır. *-çev.*

civarında yaşayan Almanların çoğu ile ahbaptı, hatta bunlardan bazılarının, pazardan pazartesine kadar Yurko'da konuk kaldığı bile olurdu. Adriyan, kendisine er geç muhtaç olacak bir adam diye onunla hemen tanıştı. Konuklar masa başına geçince ikisi yan yana oturdular. Bay ve Bayan Schultz ve on yedi yaşlarındaki kızları Lotchen hep beraber konuklarla yemek yemek yiyor, bir taraftan da yemekleri servis ederek aşçı kadına yardım ediyorlardı. Bira su gibi akıyor, Yurko dört kişilik yemek yiyor, Adriyan da ondan geri kalmıyordu. Kızları naz ediyorlardı. Almanca konuşmalar, saatten saate daha gürültülü bir hal alıyordu. Birdenbire ev sahibi "dikkat" ricasında bulundu ve ağzı balmumu ile mühürlü bir şişeyi açarken Rusça:

"Benim iyi Louise'imin sağlığına!" diye bağırdı.

Şampanya taklidi içki köpürdü. Ev sahibi, kırklık karısının taze yüzünden sevecenlikle öptü. Konuklar da gürültü ile kadehlerini iyi Louise'in şerefine boşaltılar. Ev sahibi ikinci şişeyi açarken:

"Sevimli konuklarımın şerefine," diye bağırdı. Konuklar kadehlerini yeniden boşaltırken ona teşekkür ettiler. Artık sağlığa içmeler birbirini kovalamaya başladı, ayrı ayrı her konuğun sağlığına içildi: Moskova'nın ve bir düzine Alman kentinin şerefine içildi; genel olarak bütün loncaların sağlığına içildi; ustaların ve çırakların sağlığına içildi. Adriyan canla başla içiyordu. Öylesine neşelenmişti ki, o da eğlenceli bir kadeh tokuşturma önerisinde bulundu.

Birdenbire konuklardan biri, şişman bir ekmekçi, kadehini kaldırarak:

"Sayelerinde ekmek yediklerimizin, *unserer Kundleute** sağlığına!" diye bağırdı.

Öneri, öteki bütün öneriler gibi neşe ve sözbirliğiyle kabul olundu. Konuklar birbirlerinin önünde eğilmeye başladılar: terzi kunduracının, kunduracı terzinin, ekmekçi her ikisinin ve hepsi ekmekçinin önünde eğiliyorlardı. Yurko, bütün bu karşılıklı sağlığa içmeler arasında komşusuna dönerek bağırdı:

"Ne duruyorsun be babalık? İç, sen de cenazelerinin sağlığına iç!"

Herkes gülmeye başladı. Ne var ki, tabutçu kendisini aşağılanmış saydı ve suratını astı. Kimse bunun farkında olmadı. Konuklar içmeye devam ettiler. Sofradan kalkıldığı zaman akşam çanları çalınıyordu.

Konuklar geç vakit, çoğu sarhoş halde dağıldılar. Şişman ekmekçi ile yüzü kırmızı marokenle kaplıymış gibi duran ciltçi, Yurko'nun koluna girerek onu kulübesine kadar götürdüler. Bu işi görürken de, "Borç ödenmekle tükenir" diyen Rus atasözüne uygun olarak davranmış oldular.

Tabutçu sarhoş ve öfkeli, evine geldi. Yüksek sesle kendi kendine söylenmeye başladı: "Bu da ne demek! Benim sanatım neden ötekilerden daha az onurlu oluyormuş? Sanki tabutçu celladın kardeşi mi? Bu gâvurlar ne diye gülüyor? Yoksa tabutçu panayır soytarısı mı? Halbuki ben onları yeni evime çağırarak bir şölen verecektim. Ama geçmiş ola artık. Onların yerine sayelerinde ekmek yediğim kimseleri, Ortodoks ölülerini çağıracağım."

---

* (*Alm.*) "Müşterilerimiz." *–çev.*

O sırada Adriyan'ın ayakkabılarını çıkarmakta olan hizmetçi:

"Ne oluyorsun babacığım," dedi. "Neler saçmalıyorsun? İstavroz çıkar! Yeni evine ölüleri çağırmak... Bu ne tuhaf istek!"

Adriyan sözüne devam ederek:

"Vallahi de çağıracağım... Hem de yarından tezi yok... Ey benim velinimet efendilerim, yarın akşam yemeğine bize teşrifinizi istirham ediyorum! Allah ne verdiyse ikram ederim."

Tabutçu bunları söyleyerek karyolasına uzandı ve az sonra horlamaya başladı.

Adriyan'ı uyandırdıkları zaman dışarısı henüz karanlıktı. Tüccar kadın Trühina o gece ölmüştü. Kadının kâhyasının koşturduğu bir atlı bu haberle Adriyan'a gelmişti. Tabutçu habercinin eline bahşiş sıkıştırdı, çabucak giyinerek bir arabaya atladı ve Razgulaya'ya koştu.

Ölü kadının kapısında polisler duruyor, tüccarlar leş kokusu almış kargalar gibi bir aşağı bir yukarı dolaşıyorlardı. Ölü, yüzü balmumu gibi sapsarı ama henüz bozulmamış bir halde bir masanın üstünde yatıyordu. Akrabaları, komşuları, ev halkı kadının çevresinde sımsıkı bir halka oluşturmuştu. Bütün pencereler açıktı. Mumlar yakılmıştı. Papazlar dua ediyorlardı. Adriyan, Trühina'nın genç bir tüccar olan şık ceketli yeğenine yaklaştı ve tabut, mum, örtü ve diğer cenaze donatımının mükemmel bir halde hemen kendisine teslim edileceğini bildirdi. Mirasçı, fiyat için pazarlığa

girişmeyeceğini, her şeyi tabutçunun vicdanına havale ettiğini söyleyerek dalgın bir eda ile teşekkür etti. Tabutçu, fazla bir para almayacağına, alıştığı üzere, yemin billah etti. Kâhya ile anlamlı anlamlı işaretleştikten sonra, hazırlık yapmak üzere gitti. Bütün gün Razgulaya ile Nikitskaya kapısı arasında mekik dokudu. Akşama doğru bütün işlerini bitirdi ve arabacısını savıp yaya olarak evine yollandı.

Gece mehtaplıydı. Tabutçu Nikitskaya kapısına kadar sağlıkla geldi. Voznesensk'te ahbabımız Yurko kendisine seslendi. Tabutçuyu tanıyınca ona hayırlı geceler diledi. Vakit geç olmuştu.

Tabutçu tam evine yaklaştığı sırada, birdenbire, bir gölgenin avlu kapısına yaklaştığını ve küçük kapıyı açarak arkasında kaybolduğunu görür gibi oldu:

'Bu da ne olsa gerek?' diye düşündü. 'Yine benden ne istiyorlar? Sakın eve giren hırsız olmasın? Yoksa bu gelenler bizim aptal kızların âşıkları mı? Hayırdır inşallah!..'

Tabutçu, ahbabı Yurko'yu yardıma çağırmayı düşündü. Tam bu sırada biri daha kapıya yaklaştı ve içeri girmeye davrandı. Ama acele acele eve gelmekte olan ev sahibini görünce durdu ve üç köşeli şapkasını çıkardı. Adamın yüzü Adriyan'a yabancı gelmedi. Ama aceleden ona dikkatle bakamadı:

"Kusuruma bakmayın," dedi Adriyan nefes nefese. "İçeri gelin, rahatınıza bakın!""

Gelen adam boğuk bir sesle:

"Babalık," dedi, "teşrifata gerek yok. Sen önden yürü, konuklara yol göster!"

Adriyan zaten teşrifata uyacak bir halde de değildi. Kapı açıktı. Merdivene doğru yürüdü. Gelen adam da arkasından yürüdü. Adriyan'a odalarda birileri dolaşıyormuş gibi geldi.

'Bu ne şeytan işidir?' diye düşündü ve içeri girmekte acele etti.

Birdenbire dizlerinin bağı çözüldü. Oda ölülerle doluydu. Ayışığı pencereden onların sarı-mor suratlarını, çökmüş avurtlarını, feri kaçmış yarı kapalı gözlerini, uzamış burunlarını aydınlatıyordu. Adriyan bunların kendi çabasıyla gömülen ölüler, kendisiyle birlikte içeri giren konuğun da, bardaktan boşanırcasına yağmur yağdığı gün gömülen tuğbay olduğunu dehşetle anladı. Kadınlı erkekli bütün bu ölüler selam vererek ve yerlere kadar eğilerek tabutçunun çevresini aldılar. Yalnız, geçenlerde bedava gömülen yoksul bir ölü, kılığından utandığı için sessizce bir köşede duruyordu. Öteki ölülerin hepsi de çok iyi giyinmişlerdi: kadın ölüler kurdeleli hotozlarını takmış, memur ölüler üniformalarını giymiş ama tıraş olmamışlardı. Tüccarlar ise bayramlık kaftanlarını sırtlarına geçirmişlerdi. Tuğbay bütün bu saygın topluluk adına:

"Görüyorsun ya, Prohorov," diye söze başladı, "davetin üzerine hepimiz mezarlarımızdan kalktık. Yalnız büsbütün takatten kesilenler, vücutları tamamıyla dağılanlar, sadece derisiz kemik halinde olanlar evde kaldılar. Ama bunlardan biri seni öylesine görmek istedi ki, dayanamadı, bizimle kalkıp geldi."

Bu sırada küçük bir iskelet kalabalığı yararak Adriyan'a yaklaştı. İskeletin kuru kafası tabutçuya sev-

giyle gülümsüyordu. İskeletin ötesinde berisinde, açık yeşil ve kırmızı çuha parçaları, kadife eskileri, tıpkı bir sarığın üzerindeymiş gibi sarkıyordu. Kocaman çizmeleri içindeki ayak kemikleriyse, bir havanın içindeki havan eli gibi sesler çıkarıyordu. İskelet:

"Beni tanımadın galiba, Prohorov," dedi. "Emekli hassa çavuşu Piyotr Petroviç Kurilkin'i hatırlamıyor musun? Hani şu 1799 yılında ilk tabutunu sattığın, hem de meşe diye çam tabutunu yutturduğun adam?"

Ölü bu sözleri söyleyerek kollarıyla Adriyan'ı kucaklamak istedi. Ama gücünü toplayan Adriyan haykırdı ve iskeleti itti. Piyotr Petroviç sallandı, düştü ve darmadağın oldu. Ölüler arasında bir homurtu yükseldi. Hepsi de arkadaşlarının namusunu korumaya çalıştılar. Küfür ve tehditlerle Adriyan'a saldırdılar. Onların bağırmalarıyla sağırlaşan ve boğulma derecesine gelen zavallı tabutçu, kendinden geçti ve hassa çavuşunun kemikleri üzerine yığılarak bayıldı.

Güneş, tabutçunun yatmakta olduğu yatağı aydınlatalı epey olmuştu. Sonunda tabutçu gözlerini açtı ve karşısında, semaveri yellemekte olan hizmetçiyi gördü. Adriyan, gece geçen bütün olayları dehşetle hatırladı. Trühina, tuğbay ve Çavuş Kurilkin hayal meyal gözlerinin önüne geldi. Hiçbir şey söylemeksizin, hizmetçinin söze başlamasını ve dün geceki serüvenin sonucunu anlatmasını bekledi. Hizmetçi, Adriyan'a hırkasını uzatırken:

"Adriyan Prohoroviç," dedi, "amma da çok uyudun haaaa! Komşu terzi uğradı, sonra şu nokta polisi geldi ve komiserin isim günü olduğunu haber verdi. Ama sen uyuduğun için uyandırmak istemedik."

"Ya rahmetli Trühina'dan gelen giden olmadı mı?"

"Rahmetli mi? O öldü mü ki?"

"Be hey aptal kız! Dün onun cenaze hazırlığını yaparken bana yardım eden sen değil miydin?"

"Ne diyorsun babacığım, aklını mı oynattın, yoksa dünkü sarhoşluğun hâlâ geçmedi mi? Dün ne cenazesi vardı? Sen bütün gün Alman'ın şölenindeydin, eve sarhoş döndün, kendini yatağa attın, şu ana kadar uyudun! Sabah çanları bile çaldı."

Sevinen tabutçu:

"Sahi mi be!" dedi.

Hizmetçi kız:

"Tabii öyle," diye yanıt verdi.

"Şu halde çabuk çayı hazırla ve kızları çağır."

Menzil Amiri

En küçük dereceden bir memur,
posta menzillerinin diktatörüdür.

Prens Viyazemskiy

MENZİL AMİRLERİNE LANET ETMEYEN, onlarla kavga etmeyen var mı acaba? Uğradığı hakaret ve kabalığı, gördüğü düzensizlikle ilgili faydasız şikâyetlerini yazmak için o öfke anında onlardan o uğursuz defteri istemeyen var mıdır? Onları, bugün artık tarihe karışmış olan avukatlar nev'inden, insan cinsinin birer canavarı ya da Muromskiy eşkıyalarından saymayan kim var? Bununla beraber insaflı olalım, kendimizi onların yerine koymaya çalışalım. O zaman belki de onları hoş görürüz. Menzil amiri ne demektir? Rütbesiyle kendini yalnız dayaktan koruyabilen –o da her zaman değil (okurlarımın vicdanına havale ediyorum)– on dördüncü dereceden tam bir çilekeş. Prens Viyazemskiy'nin alay olsun diye diktatör dediği bu zatın görevi nedir? Gerçek bir kürek mahkûmluğu değil mi? Ne gündüz ne de gece rahat yüzü görür. Yolcu, sıkıntılı bir yolculuk sonunda birikmiş olan bütün hıncını menzil amirinden alır. Hava mı bozuktur? Yollar mı kötüdür? Arabacı mı inatçıdır? Beygirler mi yürümüyor? Sorumlu hep menzil amiridir. Gelip geçenler onun fakir evine uğradıkça, ona bir düşmana bakar gibi bakarlar. Yakasını davetsiz

konukların elinden kurtarabilirse, ne mutlu! Ama ya beygir yoksa? Aman Allahım! O zaman ona yağdırılan küfürlerin bini bir paradır. Yağmurda, çamurda, avlularda koşmak zorundadır. Sinirli bir han yolcusunun itip kakmalarından, paylamalarından bir dakika olsun kurtulmak için fırtınalarda, şiddetli ayazlarda koridora fırlar. General gelir, tir tir titreyen menzil amiri, biri acele (aktarmasız) cinsinden olmak üzere, elindeki son iki troykayı da ona verir. General kendisine teşekkür bile etmeden çekip gider. Beş dakika sonra çıngırak sesi! Resmî kurye, yol belgesini masanın üzerine fırlatır. Bütün bunları iyice anlayalım; o zaman yüreğimiz kin ve öfke yerine içten bir acıma duygusuyla dolar. Birkaç kelime daha: Aralıksız yirmi yıl boyunca bütün Rusya'yı her yönde dolaştım. Hemen hemen bütün posta yollarını bilirim. Birçok kuşak arabacı tanırım. Şahsen tanımadığım menzil amiri pek azdır. Kendisine işim düşmemiş menzil amiri seyrektir. Yolculuklara dair ilginç izlenimlerimi yakında yayımlayacağımı umuyorum. Şimdilik yalnız menzil amiri takımının, kamuoyuna en yanlış biçimde tanıtıldığını söylemekle yetineceğim. Kendilerine bunca iftira edilmiş olan menzil amirleri aslında genel olarak sessiz, yaradılıştan hatır sayan, konuşkan, saygı konusunda alçakgönüllü, pek de para canlısı olmayan kişilerdir. Onların sözlerinden (sayın yolcuların hiç de yerinde olmayarak hor gördüğü sözlerden) ilgi çekici ve ibret verici pek çok şey çıkarmak kabildir. Bana gelince, ne yalan söyleyeyim ben onlarla

konuşmayı, rastgele altıncı sınıf* bir memurla resmî zorunlulukla yapılmış konuşmaya tercih ederim.

Sayın menzil amirleri takımından ahbaplarım olduğunu kolayca tahmin etmek mümkündür. Gerçekten bunlardan biriyle ilgili anılarımın benim için çok değeri vardır.

Olaylar bir zamanlar bizi birbirimize yaklaştırmıştı. Şimdi sevgili okurlarla bunun üzerine küçük bir konuşma yapmak niyetindeyim.

1816 yılı Mayıs ayında, bugün artık kaldırılmış olan bir yol üzerinden ilinden geçmem gerekmişti. O zamanlar küçük bir memurdum. Aktarmalı bir araba ile seyahat ediyor ve iki menzil arasındaki yol parasını iki beygir üzerinden ödüyordum. Bundan dolayı menzil amirleri bana olan davranışlarında pek de teklif tekellüfe gerek görmüyorlardı. Ben sık sık aklımca hakkım olduğunu sandığım şeyleri mücadele ile alıyordum. Genç ve atılgan olmam dolayısıyla benim için hazırlanmış beygirleri yüksek rütbeli bir memurun arabasına koştukları zaman, menzil amirinin alçaklığına ve korkaklığına fena halde içerliyordum. Yine bunun gibi, vali sofrasında insan sarrafı bir garsonun beni atlayarak, yanı başımdakine yemek vermesine de uzun bir süre alışamamıştım.

Şimdi gerek biri, gerek öteki bana pek doğal görünüyor. Gerçekten de "rütbe sırası"na uymak gibi herkese uygun olan kural yerine bir başka kural, örneğin "akıl sırası"na uymak kabul edilmiş olsaydı başımıza neler ge-

* Çarlık Rusyasında albay rütbesine karşılık gelen bir memur rütbesi. *-çev.*

lirdi? Kim bilir ne münakaşalar baş gösterir, garsonlar yemek dağıtmaya kimden başlarlardı? Neyse, hikâyeme dönüyorum.

Sıcak bir gündü. menziline üç verst kala tek tük yağmur damlaları düşmeye başladı. Beş dakika sonra ise bardaktan boşanırcasına yağan yağmur beni ilikle-rime kadar ıslattı. Menzile gelince ilk işim üstümü başımı değiştirmek, ikinci işim de çay içmek oldu. Menzil amiri:

"Hey, Dunia!" diye seslendi. "Semaveri koy da git krema getir."

Bu sözler üzerine bölmenin arkasından on dört yaşlarında bir kız çıktı ve koridor boyunca koştu. Kızın güzelliği beni şaşkına çevirdi. Menzil amirine:

"Kızın mı?" diye sordum.

Menzil amiri, gururu okşanmış insanlara özgü sevinçli bir eda ile:

"Kızım," yanıtını verdi. "Öylesine akıllı, öylesine becerikli bir kız ki... Tıpkı rahmetli annesi gibi."

Menzil amiri yol belgemi kaydetmeye başladı. Ben ise onun gösterişsiz ama temiz evini süsleyen tabloları seyre daldım. Bu tablolar "Hayırsız Evlat" serüvenini canlandırıyordu. Birinci tabloda, başında kalpak, sırtında hırka bulunan saygıdeğer bir ihtiyarın, acele acele babasının duasını ve bir para kesesini almakta olan telaşlı bir genci uğurlamakta olduğu görülmektedir. Öteki tabloda, delikanlının zevk ve eğlenceye düşkün davranışları parlak çizgilerle canlandırılmıştı: Delikanlı yalancı dostlarla ve ahlaksız birtakım kadınlarla çevrili olduğu halde bir masa başında oturuyor. Daha

sonra bütün paralarını yiyip bitirmiş olan delikanlının, sırtında bir gömlek, başında üç köşeli şapka olduğu halde otlattığı domuzların yemeğinden yediği görülmektedir. Çocuğun yüzünde derin bir üzüntü ve pişmanlık okunuyor. Nihayet delikanlının babasına dönüşü tasvir edilmektedir: İyi yürekli ihtiyar, yine başında kalpak, sırtında aynı hırka ile çocuğunu karşılamaya koşuyor. Hayırsız evlat diz çökmüştür. Tabloda aşçının besili bir danayı boğazladığı, çocuğun ağabeyinin de hizmetçilere bu sevincin nedenini sorduğu görülüyor. Her tablonun altında Almanca yazılmış uygun şiirler okudum. Bunların hepsi de –kına çiçeği saksıları da, alaca bir örtü ile kapanmış karyola da– o zaman beni çevreleyen bütün öteki eşyalar gibi hâlâ aklımdadır. Elli yaşlarında gürbüz, dinç bir adam olan menzil amiri, solmuş kurdelelerinde üç madalya bulunan uzun, yeşil ceketi ile bugünkü gibi gözlerimin önündedir.

İhtiyar arabacının parasını vermeye vakit bulamadan Dunia semaverle geri döndü. Küçük yosma, daha ikinci bakışta bende yaptığı etkinin farkında oldu. İri, mavi gözlerini indirdi. Onunla konuşmaya başladım. Görmüş geçirmiş bir kız gibi, en küçük bir ürkeklik göstermeden yanıtlar veriyordu. Kızın babasına bir bardak punç ikram ettim, Dunia'ya da bir bardak çay verdim. Üçümüz yıllardan beri tanışıyormuşuz gibi konuşmaya başladık.

Beygirlerim çoktan hazırdı. Ben ise menzil amiri ile kızından bir türlü ayrılmak istemiyordum. Nihayet onlarla vedalaştım. Babası bana iyi yolculuklar diledi. Kızı ise beni arabaya kadar geçirdi. Koridorda durakladım

ve kızdan, onu bir kerecik öpmek için izin istedim. Dunia razı oldu.

Bu işle uğraştığımdan beri, alıp verdiğim birçok öpücük sayabilirim. Ama bunlardan hiçbiri bende böylesine uzun süren, böylesine hoş bir anı bırakmamıştı.

Aradan birkaç yıl geçti. Şartlar beni yine aynı yollara, aynı yere getirdi. İhtiyar menzil amirinin kızını anımsadım ve onu tekrar göreceğimi aklıma getirince sevindim. Ama ihtiyar menzil amirinin başka bir yere atanmış olabileceğini düşündüm. Herhalde Dunia da kocaya varmış olmalıydı. Onlardan birinin ölmüş olması olasılığı da bir an için aklıma geldi. Üzüntülü bir önsezi ile istasyonuna yaklaşıyordum. Araba tam menzil amirinin evi önünde durdu. Evden içeri girince, hemen hayırsız evladın serüvenini anlatan tabloları tanıdım. Masa ve karyola eski yerinde duruyordu. Ama artık pencerelerde çiçekler yoktu. Odadaki her şeyde bir eksiklik, bir perişanlık göze çarpıyordu. Menzil amiri gocuğunun altında uyuyordu. Gelişim onu uykudan uyandırdı. Doğruldu, kalktı. Evet, bu Simeon Vırin'di ama ne kadar ihtiyarlamıştı! Yol belgemi kaydetmeye hazırlanırken ben de onun kırlaşmış saçlarına, uzun zamandır ustura yüzü görmemiş yüzünün derin kırışıklarına, kamburu çıkmış sırtına bakıyor ve aradan geçen üç-dört yıl gibi bir zamanın dinç bir erkeği nasıl olup da cılız bir ihtiyar haline getirebildiğine bir türlü akıl erdiremiyordum.

"Beni tanımadınız mı?" diye sordum. "Biz sizinle eski ahbabız."

Gamlı bir eda ile:

"Olabilir," dedi. "Buranın yolu uzundur. Bende pek çok yolcu konaklamaktadır."

"Nasıl, senin Dunia iyi mi?" diye devam ettim.

İhtiyar çatındı:

"Allah bilir," diye yanıt verdi.

"Evlendi herhalde?" dedim.

İhtiyar sorumu duymazlıktan gelerek, yol belgemi fısıltı ile okumaya devam etti. Sorularımı kestim ve bana bir çay demlemesini söyledim. Merak içimi kemirmeye başlamıştı. Bir bardak punç içince ihtiyar dostumun dilinin çözüleceğini umuyordum. Yanılmamıştım: İhtiyar teklif ettiğim bardağı geri çevirmedi. İçkinin, ihtiyarın gamını dağıttığını fark ettim. İkinci kadehte konuşkan bir hal aldı; beni anımsadı ya da anımsamış gibi tavır takındı. Ondan, o zamanlar beni son derece ilgilendiren ve etkileyen bir hikâye dinledim. İhtiyar:

"Demek siz Dunia'yı tanıyorsunuz?" diye söze başladı. "Sanki onu tanımayan var mıydı ki? Ah Dunia! Ne kızdı o! Kim olursa olsun buradan gelip geçen herkes onu överdi. Onu çekiştireni görmedim. Baylar bazen ona mendil bazen de küpe armağan ederlerdi. Yoldan gelip geçen baylar öğle veya akşam yemeği yemek bahanesiyle, gerçekte ise sadece Dunia'yı biraz daha fazla görebilmek için, mahsus burada mola verirlerdi. Bir bay ne kadar öfkeli olursa olsun onun yanında hemen yumuşar ve benimle çok nazik konuşurdu. İnanır mısınız, efendimiz, kuryeler, özel kuryeler, onunla yarımşar saat lafa dalarlardı. Ev onunla duruyordu. Derleyip toplamaya, pişirip kotarmaya, her şeye yetişirdi. Ben ise, ihtiyar budala, sevincimden kabıma sığamıyor, onu seyretmeye

doyamıyordum. Bilmem ben mi Dunia'mı sevmiyordum, ben mi çocuğumu nazlandırmıyordum, yoksa o mu buradan sıkılıyordu? Fakat hayır, felaketi uzaklaştıramazsın; insanın alnına yazılan değişmez."

İhtiyar, sözlerinin bu noktasında kederini uzun uzun anlatmaya başladı: üç yıl önce, bir kış akşamı menzil amiri yeni defterinin çizgilerini çizmekle, kızı da bölmenin ötesinde kendisine bir entari dikmekle meşgul olduğu sırada bir troyka gelmiş; başında Çerkez başlığı, sırtında askerî kaput bulunan ve bir atkıya sarınmış olan bir yolcu odaya girerek beygir istemiş. Beygirlerin hepsi de seferde bulunuyormuş. Bu haberi alan yolcu sesini yükseltmek ve kırbacını kaldırmak istemiş ama bu gibi sahnelere alışık olan Dunia hemen bölmenin arkasından çıkarak nazik bir sesle yolcuya, bir şeyler yemek isteyip istemediğini sormuş. Dunia'nın görünüşü her zamanki etkisini yapmış. Yolcunun öfkesi yatışmış, beygirleri beklemeye razı olmuş ve kendine akşam yemeği ısmarlamış. Tüylü, ıslak başlığını çıkaran, atkısını çözen ve sert bir hareketle kaputunu fırlatan yolcu, siyah bıyıklı, boylu boslu, genç bir süvari subayı olarak ortaya çıkmış. Menzil amirinin yanına oturmuş, onunla ve kızıyla sohbete koyulmuş. Akşam yemeğini yemişler, bu arada beygirler de gelmiş. Menzil amiri, yemlerini vermeden beygirleri hemen yolcunun arabasına koşmalarını emretmiş; ama içeri dönünce yolcuyu hemen hemen kendini bilmez bir halde, sıranın üstünde yatar bulmuş. Yolcuya bir fenalık gelmiş, birdenbire başı ağrımış, yola çıkmasına olanak kalmamış. Elden ne gelir! Menzil amiri ona kendi karyolasını vermiş. Yolcu

iyileşmezse, ertesi sabah ...'den bir doktor getirilmesine karar verilmiş.

Ertesi gün süvari subayı büsbütün fenalaşmış; yanındaki adamı, şehre doktor getirmeye gitmiş. Dunia, sirkeye batırılmış bir mendille onun başını bağlamış ve elinde dikişi ile yolcunun karyolasının başucuna geçip oturmuş. Hasta, menzil amirinin yanında inliyor ve hemen hemen ağzından bir söz bile çıkmıyormuş. Bununla beraber iki fincan kahve içmiş ve inleye inleye kendine öğle yemeği ısmarlamış. Dunia ondan hiç ayrılmıyormuş. Hasta sık sık su istiyor, Dunia da ona kendi eliyle hazırladığı limonatadan bir bardak ikram ediyormuş. Hasta dudaklarını ıslatıyor ve her seferinde bardağı geri verirken, teşekkür yerine, zayıf eliyle Dunia'nın elini sıkıyormuş. Öğleye doğru doktor gelmiş; hastanın nabzını yoklamış, onunla Rusça ve Almanca konuşmuş. Hastanın sadece istirahate ihtiyacı olduğunu ve iki gün sonra da yola çıkabileceğini söylemiş. Subay vizite parası olarak doktora yirmi beş ruble vermiş, onu öğle yemeğine davet etmiş, doktor bu daveti kabul etmiş. İkisi de büyük bir iştahla yemek yemişler, bir şişe şarap içmişler ve birbirlerinden pek memnun bir halde ayrılmışlar.

Aradan bir gün daha geçmiş, süvari büsbütün canlanmış. Meğer çok neşeli bir adammış. Hiç durmadan, kâh Dunia ile kâh menzil amiri ile şakalaşıp durmuş, ıslıkla şarkı söylemiş, yolcularla konuşmuş, onların yol belgelerini deftere kaydetmiş. Delikanlı menzil amirinin öylesine hoşuna gitmiş ki, üçüncü günü sabahı, sevgili yolcusundan ayrılacağına bayağı üzülüyormuş. Günlerden pazarmış. Dunia kiliseye, sabah duasına

gitmeye hazırlanıyormuş. Süvarinin arabasını getirmişler, delikanlı kendisine ikram edilen yatak ve yiyecekler için menzil amirini bol bol ödüllendirerek onunla vedalaşmış; Dunia'ya da veda etmiş ve onu arabasıyla köyün kenarında bulunan kiliseye kadar götürmeyi önermiş. Dunia kararsızlık göstermiş. Babası ona: "Kız korkuyor musun?" demiş. "Beyefendi kurt değil ki seni yesin; kiliseye kadar araba ile gidiver işte!" Dunia, arabada süvarinin yanına oturmuş. Uşak, arabacı yerine atlamış, arabacı beygirleri kamçılamış, beygirler yerlerinden fırlamışlar.

Zavallı menzil amiri Dunia'sının süvari ile birlikte gitmesine nasıl izin verdiğini, işin sonunu nasıl olup da göremediğini, o anda aklının nerede olduğunu bir türlü anlamıyordu. Aradan henüz yarım saat geçmeden, ihtiyarın yüreği sıkılmaya başlamış. Üzüntüsü öylesine artmış ki, daha fazla dayanamamış ve kalkıp kiliseye gitmiş. Kiliseye yaklaşınca cemaatin dağılmakta olduğunu görmüş. Ama Dunia parmaklığın arkasında da sahanlıkta da yokmuş. İhtiyar, hemen kilisenin içine girmiş. Papaz mihraptan çıkıyor, zangoç mumları söndürüyormuş: İki kocakarı kilisenin bir köşesinde hâlâ ibadet ediyorlarmış. Ama Dunia kilisede yokmuş. Zavallı menzil amiri istemeye istemeye zangoçtan, kızının sabah duasında bulunup bulunmadığını sormak cesaretini göstermiş. Zangoç bulunmadığını söylemiş. Menzil amiri yarı diri yarı ölü bir halde evine dönmüş. Şimdi onun biricik umudu, kızının gençlik havailiğine kapılarak, vaftiz annesinin bulunduğu öteki menzile kadar gitmiş olması olasılığı. Sıkıntılı bir heyecan

içinde, kızının gittiği troykanın dönüşünü beklemeye başlamış. Arabacı bir türlü dönmüyormuş. Nihayet akşama doğru arabacı yalnız başına ve sarhoş bir halde şu öldürücü haberle dönmüş: Dunia süvari ile birlikte öteki menzilden de ileri geçip gitmiş!

İhtiyar, acıya dayanamamış, hemen bir gün önce genç yalancının yattığı yatağa yatmış. Şimdi, olup bitenleri aklından geçiren menzil amiri, delikanlıdaki hastalığın uydurma olduğunu anlamış. Zavallı adam, şiddetli bir hummaya tutulmuş. Kendisini S... şehrine götürmüşler, yerine de geçici bir zaman için bir başkasını tayin etmişler. Süvariyi muayeneye gelen aynı doktor, menzil amirini de tedavi ediyormuş. Doktor, genç süvarinin sapasağlam olduğunu, daha o zaman kötü niyetlerini sezdiğini ama kırbacından korktuğu için sustuğunu menzil amirine inandırıcı bir dille anlatmış. Alman doğru mu söylemişti, yoksa uzak görüşlülüğü ile caka mı satmak istemişti? Her ne hal ise, ama bununla zavallı hastayı hiç de avutmamıştı. Menzil amiri biraz iyileşir iyileşmez S... şehri menzil müdüründen iki aylık bir izin almış ve niyetinden kimseye söz açmadan, yaya olarak kızının peşine düşmüş. Süvari yüzbaşısı Minskiy'nin Smolensk'ten Petersburg'a gittiğini yol belgesinden biliyormuş. Onu götüren arabacının anlattığına göre Dunia, isteyerek gidiyormuş gibi görünmesine karşın, bütün yol boyunca hep ağlamış. Menzil amiri: 'Kim bilir, belki de yolunu şaşırmış kuzucağızımı evine getiririm' diye düşünmüş. Bu düşünce ile Petersburg'a gelerek İsmailov alayında eski meslek arkadaşlarından emekli bir erbaşın evine yerleşmiş

ve araştırmalarına başlamış. Çok geçmeden süvari yüzbaşısı Minskiy'nin Petersburg'da olduğunu ve Demutov Oteli'nde kaldığını öğrenmiş. Menzil amiri ona gitmeye karar vermiş.

Sabah erkenden otelin antresine gelerek, ihtiyar bir askerin kendisiyle görüşmek istediğini Minskiy'e bildirmelerini rica etmiş. Çizme kalıbının üstündeki çizmeleri temizlemekle uğraşan emir eri, efendisinin uyumakta olduğunu ve saat on birden önce kimseyi kabul etmediğini söylemiş. Menzil amiri oradan gitmiş ve belirtilen zamanda geri dönmüş. Sırtında robdöşambr, başında da kırmızı bir takke olduğu halde karşısına bizzat Minskiy çıkmış: "Kardeş, ne istiyorsun?" diye sormuş. İhtiyarın yüreği kabarmış, gözlerinden yaşlar boşanmış, titrek bir sesle ağzından ancak şu sözcükler dökülmüş: "Asaletmeap efendimiz, bana ilahi bir lütufta bulununuz!" Minskiy ona acele bir göz atmış, kızarmış, ihtiyarı elinden tutarak odasına götürmüş ve arkasından kapıyı kilitlemiş. İhtiyar, sözlerine devam ederek: "Efendimiz," demiş, "arabadan düşen kaybolmuştur. Hiç olmazsa bana zavallı Dunia'yı veriniz! Siz ondan nasıl olsa hevesinizi aldınız. Onu yok yere mahvetmeyin!" Delikanlı, büyük bir şaşkınlık içinde: "Olan oldu," demiş "artık geri dönülemez. Sana karşı suçluyum, affını rica etmekle bahtiyarım. Ama Dunia'yı bırakabileceğimi sanma! Onu mutlu edeceğime namusum üzerine söz veriyorum. Sen onu ne yapacaksın? O beni seviyor, eski durumunu da tümüyle unuttu. Ne sen ne de o, olan şeyleri unutabilirsiniz artık!" Delikanlı bunları dedikten sonra ihtiyarın kolkapağına bir şeyler sokuşturmuş,

kapıyı açmış ve menzil amiri, nasıl olduğunun farkına varmadan, kendini sokakta buluvermiş.

İhtiyar, uzun bir süre hareketsiz durmuş. Nihayet kolkapağında bir tomar kâğıt görmüş. Bunları çıkarıp, buruşmuş birkaç elli rublelik banknot açmış. Gözlerinden tekrar öfke yaşları boşanmış. Banknotları, bir yumruk halinde elinde buruşturmuş, yere atmış, ökçeleriyle çiğnemiş ve yürümüş. Birkaç adım gittikten sonra duraklamış, düşünmüş ve geri dönmüş. Ama artık banknotların yerinde yeller esiyormuş. İyi giyinmiş bir delikanlı, onu görünce, bir arabaya koşup aceleyle binmiş ve "Çek!" diye bağırmış. Menzil amiri bu adamın arkasından koşmamış. Evine, kendi posta menziline gitmeye karar vermiş ama gitmeden önce, hiç olmazsa bir defa zavallı Dunia'yı görmek istemiş. Bunun için de iki gün sonra, tekrar Minskiy'ye gitmiş. Ama emir eri sert sesle beyefendinin kimseyi kabul etmediğini söylemiş, göğsünden iterek onu antreden atmış ve kapıyı yüzüne kapamış. Menzil amiri beklemiş, beklemiş ve sonunda gitmiş.

O günün akşamı Vseh-Skorbiyaşçi Kilisesi'ndeki akşam duasından çıktıktan sonra Liteynaya Caddesinden yürümüş. Birdenbire önünden bir kupa arabası geçmiş. Menzil Amiri, Minskiy'yi tanımış. Araba, üç katlı bir binanın kapısı önünde durmuş, süvari subayı merdivenlerden çıkmış. O anda güzel bir düşünce ihtiyarın kafasında parlamış. Geri dönmüş, arabacının yanına gelince:

"Kardeş," demiş, "bu araba kimin, sakın Minskiy'nin olmasın?"

Arabacı:

"Evet," demiş, "onu ne yapacaksın?"

"Mesele şu ki, senin efendin, Dunia'ya verilmek üzere bana bir tezkere vermişti. Ben ise Dunia'sının nerede oturduğunu unutmuşum."

"Nah şuracıkta, ikinci katta oturuyor. Ama sen tezkerenle geç kaldın, şimdi kendisi Dunia'nın yanına geldi."

Menzil amiri anlatılmayan bir yürek çarpıntısı ile:

"Zararı yok," demiş. "Yol gösterdiğin için teşekkür ederim ama ben yine de ödevimi yapacağım." İhtiyar bu sözleri söyleyerek merdivenlerden çıkmış.

Kapı kapalıymış. Kapıyı çalmış, ona üzücü gelen bekleme hali içinde birkaç saniye geçmiş. Anahtar şıkırdamış, kapıyı açmışlar.

"Avdotya Simyonovna burada mı oturuyor?" diye sormuş.

Genç bir hizmetçi kız:

"Burada," diye yanıt vermiş. "Ne yapacaksın?"

Menzil amiri yanıt vermeden içeri girmiş. Hizmetçi kız arkasından:

"Olmaz, olmaz," diye bağırmış. "Avdotya Simyonovna'nın konukları var."

Menzil Amiri bu lafları dinlemeden ileri yürümüş. Başta gelen iki oda karanlıkmış, üçüncüsünde ışık yanıyormuş. Kapısı aralık duran bu odaya yaklaşmış ve duraklamış. Fevkalade iyi döşeli olan bu odada Minskiy düşünceli bir eda ile oturmaktaymış. Son modaya uygun olarak giyinmiş olan Dunia, Minskiy'nın oturmakta olduğu koltuğun kenarında, tıpkı İngiliz eğeri

üzerindeki bir amazon gibi oturuyormuş. Minskiy'nin siyah, kıvırcık saçlarını pırıldayan parmaklarına dolayarak, delikanlının yüzüne şefkatle bakmaktaymış. Zavallı menzil amiri! Kızı ona hiçbir zaman bu kadar olağanüstü güzel görünmemiş. Elinde olmayarak onu seyre dalmış. Genç kız başını kaldırmaksızın, "Kim var orada?" diye sormuş. Menzil amiri, susmaya devam etmiş. Cevap almayan Dunia başını kaldırmış ve bir feryatla halının üzerine düşmüş. Korkmuş olan Minskiy onu kaldırmaya koşmuş ve birdenbire kapıda ihtiyar menzil amirini görmüş. Dunia'yı bırakarak öfke ile menzil amirine yaklaşmış. Dişlerini sıkarak:

"Sen ne istiyorsun? Haydut gibi boyuna peşimde ne dolaşıyorsun? Yoksa beni öldürmek mi istiyorsun? Defol!" demiş ve kuvvetli eli ile ihtiyarın yakasına yapışarak onu merdivenlerden itmiş.

İhtiyar, bulunduğu eve gelmiş. Dostu ona, şikâyet etmesini salık vermiş ama menzil amiri düşünmüş taşınmış ve vazgeçmeye karar vermiş. İki gün sonra da Petersburg'dan kendi posta menziline dönmüş ve işine başlamış. Menzil amiri:

"İşte üç yıldır Dunia'sız, ondan hiçbir haber almadan yaşıyorum," diye sözünü tamamladı. "Ölü mü, diri mi Allah bilir. Her şey olabilir. Dunia, rastgele bir çapkının aldattıklarının ne birincisi ne de sonuncusudur. Onunla yaşar, günün birinde fırlatır atar. Petersburg'da böyle gencecik budalalar pek çoktur. Bugün atlaslar, kadifeler içindedir. Yarın bakarsın ki, varını yoğunu içkiye vermiş bir serseri ile sokakları süpürür. Bazen, belki

Dunia da böyle mahvolup gidiyor diye düşünüyorum ve istemeyerek ölmesini istiyor, günaha giriyorum."

İşte dostum ihtiyar menzil amirinin, Dimitriev'in o güzelim baladındaki gayretli Terentiç gibi eteğiyle şairane biçimde sildiği gözyaşlarıyla ikide bir kesilen hikâyesi böyleydi. Bu gözyaşları kısmen, hikâyesini anlattığı sürece yuvarladığı beş bardak punçla harekete geçmişti. Ama ne olursa olsun, bana çok dokunmuştu. Ondan ayrıldıktan sonra, ihtiyar menzil amirini uzun bir süre unutamadım. Zavallı Dunia'yı çok düşündüm. Daha geçenlerde ...'den geçerken dostumu anımsadım. Onun idare ettiği posta menzilinin kaldırıldığını öğrendim. "İhtiyar menzil amiri yaşıyor mu?" soruma kimse inandırıcı bir yanıt vermedi. Bildiğim bölgeyi ziyaret etmeye karar verdim. Dışarıdan bir araba tedarik ettim ve N... köyüne yollandım.

Bu, sonbaharda olmuştu. Gökyüzünü kurşuni bulutlar kaplamıştı. Soğuk bir rüzgâr, karşıdaki ağaçlardan kırmızı ve sarı yaprakları uçurarak, biçilmiş tarlalardan esiyordu. Gün batarken köye vardım ve menzil evine indim. Bir zamanlar zavallı Dunia'nın beni öptüğü koridorda, şişman bir kadın karşıma çıktı. Sorduğum sorulara yanıt olarak ihtiyar menzil amirinin bir yıl önce öldüğünü, adamcağızın evine bir bira imalathanesi sahibinin yerleştiğini, kendisinin de bu bira imalathanesi sahibinin karısı olduğunu söyledi. Buraya gelişime ve boşuna sarf ettiğim yedi rubleye acıdım. Bira imalathanesi sahibinin karısına:

"Menzil amiri acaba neden öldü?" diye sordum.

"Neden olacak, içkiden," cevabını verdi.

"Acaba nereye gömüldü?"

"Köyün dışına, rahmetli karısının yanına."

"Acaba beni onun mezarına kadar götürmek mümkün mü?"

"Niçin olmasın? Hey, Vanka! Artık şu kedi ile oynamayı bırak! Beyi mezarlığa kadar götür de menzil amirinin mezarını kendisine göster!"

Bu sözler üzerine, bir gözü kör, üstü başı yırtık pırtık, kızıl saçlı bir çocuk bana doğru koştu ve hemen beni köyün dışına götürdü. Yolda giderken ona:

"Sen rahmetliyi tanır mıydın?" diye sordum.

"Tanımaz olur muyum? Bana düdük yapmasını öğretmişti. Bazen meyhaneden gelirken onun peşine takılır, 'Dede, dede, bize ceviz ver!' diye bağırırdık. O da bize öyle bir ceviz verirdi ki... Hep bizimle uğraşırdı."

"Gelip geçen yolculardan hiç onu soran olur muydu?"

"Gelip geçenler azdır. İlçe idare meclisi üyeleri uğrasalar bile bunların da ölülerle bir ilişiği yoktur. Bak, yazın bir hanımefendi gelmişti, bu hanımefendi ihtiyar menzil amirini sordu, mezarını ziyaret etti."

Merakla sordum.

"Bu hanımefendi nasıl biriydi?"

Çocuk:

"Çok güzel bir hanımefendiydi," diye yanıt verdi. "Altı beygir koşulu bir arabada, üç çocuk, bir sütnine ve siyah bir köpekle seyahat ediyordu. İhtiyar menzil amirinin öldüğünü ona söyledikleri zaman hemen ağlamaya başladı ve çocuklarına, 'Siz uslu uslu oturun, ben mezarlığa gideceğim!' dedi. Beni ona yol göstерme-

ye çağıracak oldular. Bayan: 'Ben yolu biliyorum,' dedi ve bana beş kapiklik gümüş bir para verdi; o kadar iyi bir hanımdı ki..."

Mezarlığa geldik. Parmaklıksız, tahtadan haçlarla kaplı, bir ağacın bile gölgelendirmediği çırılçıplak bir yer. Ömrümde böyle kasvetli bir mezarlık görmemiştim.

Üzerinde bakırdan bir Meryem Ana resmi olan siyah bir haçın saplı bulunduğu bir kum yığını üzerine fırlayan çocuk:

"İşte, ihtiyar menzil amirinin mezarı," dedi.

"O hanımefendi buraya gelmiş miydi?" diye sordum.

Vanka:

"Evet, geldi," dedi. "Ben uzaktan onu seyrettim. Mezara kapandı ve uzun uzun üzerinde yattı. Sonra köye giderek papazı çağırttı, ona para verdi. Bana da gümüş bir beşlik verdi, iyi bir hanımefendiydi."

Ben de çocuğa bir beşlik verdim. Ama artık ne buraya gelişime ne de harcadığım yedi rubleye acıyordum.

Köylü Küçük Bayan

O güzel endamına ne giyse yaraşır.

Bogdanoviç

UZAK İLLERİMİZDEN BİRİNDE, İvan Petroviç Berestov'un yurtluğu bulunmakta idi. Berestov, gençliğinde hassa süvari birliklerinde hizmet etmiş, 1797 yılı başlangıcında istifa ederek köyüne gelmiş, o zamandan beri de oradan ayrılmamıştı. Yoksul ama soylu bir kadınla evli idi. Kendisinin birkaç günlüğüne ava gitmiş bulunduğu bir sırada karısı doğum yaparken ölmüştü. Çiftlik işleri ona bu acıyı çabucak unutturdu. Planını kendi hazırladığı bir ev yaptırdı. Bir kumaş fabrikası kurdurdu, gelirini üç misline çıkardı ve kendisini bölgenin en akıllı insanı saymaya başladı. Zaten aileleri ve köpekleriyle ona misafirliğe gelen komşuları da bunun tersini iddia etmiyorlardı. Adi günlerde kaba ketenden yapılmış kısa bir ceketle gezer, pazarları ise kendi kumaşlarından uzun bir ceket giyerdi. Masraflarını kendisi yazar, resmî gazeteden başka bir şey okumazdı. Biraz gururlu saymalarına karşın genel olarak onu herkes severdi. Yalnız en yakın komşularından Grigori İvanoviç Muromskiy'nin onunla arası iyi değildi. Muromskiy, gerçek bir Rus soylusuydu. Varlığının önemli bir bölümünü Moskova'da yedikten ve o sıralarda dul

da kaldıktan sonra elde kalan bu son köyüne dönmüştü. Burada da, ama bu kez yeni bir biçimde, israflarına devam etti. Bir İngiliz bahçesi yaptırdı; hemen hemen geri kalan bütün gelirlerini bu uğurda harcadı. Seyisleri, İngiliz cokeyleri gibi giyiniyorlardı. Kızının bir İngiliz mürebbiyesi vardı. Tarlalarını, İngiliz usulünce ektirip biçtiriyordu,

Ama yabancı usullerle Rus buğdayı yetişmez!

Masraflarının bir hayli azalmasına karşın, Grigori İvanoviç'in geliri bir türlü artmıyordu. O, köyde de yeni birtakım borçlara girme yolunu buluyordu. Bununla beraber aptal bir adam sayılmazdı. Çünkü o devirde pek karışık ve cesur bir iş gibi görünen, çiftliğini vasiler meclisine* rehine koymayı, bütün il derebeyleri içinde, ilk akıl eden o oldu. Onu ayıplayanlar içinde en şiddetli davrananı Berestov'du. Berestov'un karakterinin en göze çarpan yanı, yeniliklerden nefret etmesiydi. Komşusunun İngiliz hayranlığından ilgisizce söz edemez, onu eleştirmek için boyuna fırsat yaratırdı. Konuğuna çiftliğini mi gezdiriyor, çiftlik idaresindeki başarılardan ötürü yapılan övgülere karşı alaycı bir gülüşle:

"Evet, efendim," derdi, "benim işlerim tabii komşum Grigori İvanoviç'in işlerine benzemez; İngiliz usulünce sefalete uğramak bizim ne haddimize? Rus usulünce karnımız doysa bizim için yeter."

Bu ve buna benzer şakalar, komşuların çabasıyla hem de ilaveli ve izahlı bir biçimde Grigori İvanoviç'in

* Vasiler meclisi: Devrimden önce Rusya'da, dulların, öksüzlerin ve meşru olmayan çocukların korunmasıyla uğraşan bir kurum. *-çev.*

kulağına kadar ulaşırdı. İngiliz hayranının eleştirilere olan dayanıksızlığı gazetecilerimizden farksızdı. Bunları duydukça öfkesinden köpürür ve Zoilos'una* "ayı" "kaba adam" adını verirdi.

Berestov'un oğlu babasının çiftliğine geldiği zaman, iki çiftlik sahibi arasındaki ilişki bu haldeydi. Berestov'un oğlu Üniversitesinde okumuştu. Şimdi de niyeti askerlik mesleğine girmekti. Ama babası buna razı değildi. Delikanlı ise sivil memurluklar için kendisinde kesinlikle yetenek görmüyordu. İkisi de düşüncelerinde direniyorlardı. Genç Aleksey her ihtimale karşı bıyık bırakarak** şimdilik bir soylu gibi yaşıyordu.

Aleksey, gerçekten de, güçlü kuvvetli bir gençti. Delikanlının o güzel endamının hiçbir zaman askerî üniforma giymemesi, at üstünde görünecek yerde, gençliğini büro kâğıtları arasında geçirmesi gerçekten de acınacak bir şey olurdu.

Komşuları Aleksey'in, avda yolları ayırt etmeksizin, atıyla daima önde koştuğuna bakarak onun hiçbir zaman aklı başında bir büro şefi olamayacağını ağız birliğiyle söylerlerdi. Genç kızlar ara sıra ona bakar, bazen de onu seyre dalardı. Ama Aleksey onlarla pek az ilgilenirdi. Kızlar ise onun bu duygusuzluğunu, bir aşk ilgisine verirlerdi. Gerçekten de mektuplarından birinin şu adres kopyası elden ele dolaşmaktaydı:

---

* Zoilos: MÖ 4. yüzyılda yaşamış, eleştirilerinin sertliğiyle ve titizliğiyle ün almış bir Yunan eleştirmenidir. *-çev.*

** O devirde Rusya'da bıyık bırakmak yalnız ordu mensuplarına verilmiş bir ayrıcalıktı. *-çev.*

Moskova'da, Alekseyevski manastırının karşısında bakırcı Savelyev'in evinde Akulina Petrovna Kuroçkina'ya: Bu mektubumun A.N.R.'ye verilmesini derin saygılarımla rica ederim.

Köylerde yaşamamış olan okurlarım, bu taşralı genç kızların ne sevimli yaratıklar olduğunu anlayamaz. Temiz havada, bahçelerindeki elma ağaçlarının gölgeleri altında yetişen bu kızlar dünya ve hayat üzerine olan bilgilerini kitaplardan alır. Yalnızlık, başıboşluk ve okuma, bunlarda, bizim dalgın şehir güzellerinin yabancısı oldukları birtakım duygu ve tutkuların pek erken uyanmasına neden olmaktadır. Bu taşralı kızlar için posta arabasının çıngırağı bile bir serüven, yakın şehirlerden birine seyahat ise, bunların hayatında bir devirdir. Bir konuğun ziyareti ise bunlarda uzun, bazen de ölümsüz anılar bırakır.

Tabii, bu kızların bazı tuhaflıklarına gülmekte herkes serbesttir. Ama olaylara üstünkörü bakanların alayları, bu kızların başlıca meziyetleri olan karakter gücünü ve Jean Paul'e göre insan büyüklüğünün bir belirtisi olan bireyselliği hiçbir zaman ortadan kaldıramaz. Başkentlerdeki kadınlar belki de daha iyi öğrenim görür. Ama sosyete gelenekleri bunların karakterini pek çabuk bozar; ruhlarını, tıpkı başlarının tuvaletleri gibi, tekdüze hale getirir. Bu sözler yargı ya da ayıplama kastıyla söylenmemiştir. Bununla birlikte, çok eski yorumculardan birinin dediği gibi: *Nota nostra manet.**

* (*Lat.*) "Düşüncemiz gücünü korumaktadır." *–çev.*

Aleksey'in kızlarımız çevresinde nasıl bir etki uyandıracağını tahmin etmek çok kolaydır. Aleksey, bu kızların önüne çıkan ilk mahzun, düş kırıklığına uğramış insan; onlara kaybolmuş neşeden, solan gençlikten söz eden ilk gençti. Üstelik Aleksey, üzerinde kuru kafa bulunan bir yüzük taşıyordu. Bütün bunlar bu ilde olağanüstü yeni şeylerdi. Kızlar Aleksey için deli oluyorlardı.

Ama Aleksey'le en çok ilgilenen bizim İngiliz hayranının kızı Liza (ya da Grigori İvanoviç'in onu çağırdığı gibi Betsi) idi. Babaları birbirlerine gidip gelmiyorlardı; bütün komşu kızları sadece Aleksey'den söz ettiği halde Liza onu henüz görmemişti. Liza on yedi yaşındaydı. Kara gözleri, esmer ve çok şirin yüzüne bir canlılık veriyordu. Babasının biricik ve doğal olarak, şımarık çocuğuydu. Onun bu hoppalıkları, bitmez tükenmez yaramazlıkları babasını ne kadar hayran ediyorsa, mürebbiyesi Miss Jackson'ı da öylesine üzüyordu. Miss Jackson, yüzüne pudra süren, kaşlarına rastık çeken, yılda iki kez *Pamela**'yı okuyan, bütün bunlar için de yılda iki bin ruble alan ve barbar Rusya'mızda can sıkıntısından çatlayan kırk yaşlarında mağrur bir İngiliz kızıydı.

Liza'nın, Nastya adlı bir oda hizmetçisi vardı. Nastya, Liza'dan yaşlı olmakla beraber, hanımı kadar havalıydı. Liza onu pek sever, bütün sırlarını ona söyler, yaramazlıklarını onunla icat ederdi. Kısaca Nastya, Priluçina köyünde, Fransız trajedilerindeki nedimelerden çok daha önemli bir kişiydi. Bir gün Nastya, küçük hanımını giydirirken:

---

* *Pamela* ya da *Ödüllendirilmiş Erdem*, modern İngiliz romanının yaratıcısı sayılan Samuel Richardson'ın (1689-1761) yapıtıdır.

"İzin verirseniz bugün misafirliğe gideceğim," dedi.

"Olur, ama nereye?"

"Tugilovo'ya, Berestov'lara gideceğim. Aşçının isim günüymüş. Kadın dün gelip bizi yemeğe çağırdı."

Liza:

"Bak sen!" dedi. "Efendileri kavgalı, hizmetçileri ise birbirlerini yemeğe çağırıyor."

Nastya:

"Efendilerimizden bize ne!" diye itiraz etti. "Kaldı ki ben babanızın değil sizin hizmetçinizim. Hem siz genç Berestov'la kavgalı değilsiniz ki... Eğer bu iş hoşlarına gidiyorsa bırakın ihtiyarlar birbirleriyle boğazlaşıp dursun!"

"Peki, Nastya. Orada Aleksey Berestov'u görmeye çalış! Onu nasıl bulduğunu, ne biçim bir adam olduğunu bana iyice anlat!"

Nastya, bunu yapacağına söz verdi, Liza da bütün gün sabırsızlıkla Nastya'nın dönüşünü bekledi. Nastya akşamüzeri döndü. Odaya girerken:

"Eh Lizavetta Grigoryevna, nihayet genç Berestov'u gördüm. Onu adamakıllı seyrettim. Bütün gün beraberdik."

"Anlat bakalım, bu nasıl oldu? Sırasıyla anlat!"

"Müsaade ediniz efendim: Ben, Anisya Yegerovna, Nenila, Dunka, buradan çıktık."

"Güzel. Biliyorum, sonra?"

"İzin veriniz de hepsini sırasıyla anlatayım. Tam da öğle yemeğine yetiştik. Oda tıklım tıklım doluydu: Kolbinski'ler, Zaharyevski'ler, kâhyanın karısıyla kızları, Hlupinski'ler hep orada idi."

"Ya! Berestov da orada mıydı?"

"Lütfen biraz bekleyin. Neyse, sofra başına oturduk. Kâhyanın karısı en ortaya oturdu, ben de onun yanına oturdum. Kızları her ne kadar biraz surat astıysa da ben aldırmadım."

"Aman Nastya, şu bitmez tükenmez ayrıntılarınla o kadar can sıkıcısın ki!"

"Ama siz de ne kadar sabırsızsınız! İşte; nihayet sofradan kalktık. Sofra başında üç saat oturmuştuk; yemek de öylesine güzeldi ki... Börekler, renk renk, mavi kırmızı elmasiyeler... sonra sofradan kalktık, bahçeye kovalamaca oynamaya çıktık. İşte genç Berestov bu sırada geldi."

"Peki, sonuç? Yakışıklı olduğu doğru mu?"

"Yakışıklı, hem de çok yakışıklı... Uzun boylu, endamlı, yanakları al al..."

"Sahi mi? Halbuki ben onu solgun benizli sanıyordum. Peki, sonra? Görünüşü nasıldı? Mahzun mu, düşünceli mi?"

"Ne münasebet! Böyle delişmen bir insan ömrümde görmedim. Bizimle kovalamaca oynamaya kalktı."

"Sizinle kovalamaca oynamaya mı kalktı? Bu mümkün değil!"

"Pekâlâ da mümkün... Hem daha neler yapmadı ki! Yakaladıklarını öptü."

"Darılma ama Nastya, yalan söylüyorsun!"

"Darılmayın ama yalan söylemiyorum. Ben zorla elinden kurtuldum. Bütün gün bizden hiç ayrılmadı."

"Ama nasıl olur, onun âşık olduğunu, kimseye bakmadığını söylüyorlar?"

"Orasını bilmem ama beni o kadar dikkatle süzdü ki... Sonra Tanya'ya, kâhyanın kızına, ondan sonracığıma Paşa Kolbinskaya'ya da baktı. Ama Allah için söylemeli, kimseyi gücendirmedi, öyle şakacı ki..."

"Şaşılacak şey! Peki, evdekiler onun için neler anlatıyorlar?"

"Çok neşeli, çok iyi, mükemmel bir beyefendi olduğunu söylüyorlar. Onda buldukları biricik kusur, kızların peşinde fazla dolaşmasıymış. Bence bu bir kusur sayılmaz; zamanla bu huyundan vazgeçer."

Liza içini çekerek:

"Onu görmeyi öylesine isterdim ki," dedi.

"Bundan kolay ne var sanki? Tugilovo bizden uzak değil ki... Topu topu üç verstlik bir yer. O tarafa doğru yaya ya da atla şöyle bir gezintiye çıkınız, ona mutlaka rastlarsınız! Çünkü o her sabah tüfeğini omuzladığı gibi avlanmaya çıkarmış."

"Hayır, böylesi iyi değil. Sonra peşinde dolaştığımı sanır. Kaldı ki babalarımız da kavgalı; onunla tanışmam yakışık almaz! Ah Nastya, biliyor musun aklıma ne geldi, bir köylü kızı kılığına gireyim!"

"Pekâlâ da olur! Kalın bir gömlekle bir sarafan giyiniz ve korkmadan Tugilovo yolunu tutunuz! Berestov'un gözüne ilişeceğinize söz veririm."

"Hem de bura ağzıyla konuşmasını da çok iyi biliyorum. Ah Nastya, sevgili Nastya ne parlak bir buluş!"

Liza, bu neşeli düşüncesini mutlaka hayata geçirme niyetiyle uykuya yattı. Ertesi gün de planının uygulanmasına girişti. Pazardan kalın bir ketenle kitayka cinsinden mavi bir dokuma ve bakır düğmeler aldırt-

tı. Nastya'nın yardımıyla kendine bir gömlekle sarafan biçti. Bütün hizmetçi kızlarını toplayarak bunları diktirdi. Akşama kadar her şey hazırlanıp bitmişti. Liza elbisesini prova etti ve kendi kendine, hiçbir zaman bu kadar sevimli görünmediğini aynanın karşısında itiraf etti. Rolünü tekrarladı: Yürürken yerlere kadar eğildi, sonra oyuncak kediler gibi birkaç kez başını salladı, köylü ağzıyla konuştu, gülerken yenleriyle yüzünü kapadı ve Nastya'nın takdirini kazandı.

Yalnız ortada bir zorluk vardı: Avluda yalınayak yürümeyi denedi ama çimenler nazik ayaklarına battı, kum ve çakıllara ise dayanamayacağını anladı. Nastya, burada da imdadına yetişti: Liza'nın ayaklarının ölçüsünü aldı ve kıra, Çoban Trofim'e kadar koşarak aldığı ölçüye göre bir çift çarık ısmarladı. Liza ertesi sabah şafak sökmeden uyandı. Bütün ev henüz uykudaydı. Nastya, kapının ardında çobanı bekliyordu. Bir boru öttü ve köyün koyun sürüsü çiftliğin önünden geçmeye başladı. Trofim, Nastya'nın önünden geçerken, ona bir çift alacalı küçük çarık verdi ve kızdan yarım ruble bahşiş aldı. Liza sessizce köylü kılığına girdi ve yavaşça Nastya'ya, Miss Jackson ile ilgili emirlerini verdikten sonra arka kapıdan çıktı ve avludan geçerek kırlara doğru açıldı.

Doğuda tanyeri kızarıyordu. Bulutlar, tıpkı mabeyincilerin hükümdarı beklemesi gibi, altın saflar halinde güneşin doğuşunu bekliyordu. Açık gökyüzü, sabah serinliği, çiy, hafifçe esen rüzgâr, kuş cıvıltıları, Liza'nın yüreğini bir çocuk sevinciyle dolduruyordu. Herhangi bir tanıdığa rastlamaktan korkarak, yürümüyor, âdeta uçuyordu. Kendi çiftliklerinin sınırı

üzerinde bulunan koruluğa yaklaşınca yürüyüşünü yavaşlattı. Aleksey'i burada beklemesi gerekiyordu. Niçin olduğunu kendisi de bilmeden, yüreği şiddetle çarpıyordu. Ama bizim gençlik yaramazlıklarımıza eşlik eden bu korku, bu yaramazlıkların başlıca güzelliğini oluşturmuyor mu? Liza, koruluğun karanlıklarına daldı. Koruluğun boğuk, dalgalı gürültüsü Liza'yı selamlıyordu. Kızın neşesi dağıldı. Yavaş yavaş kendini tatlı bir hülyaya kaptırdı. Genç kız düşünüyordu... Ama on yedi yaşında bir genç kızın, bahar sabahının saat altısında, korulukta, hem de bir başına, neler düşünebileceğini kesin olarak belirlemek mümkün müdür? İşte böylece düşüncelere dalan Liza, iki tarafı yüksek ağaçlarla gölgelenmiş bir yoldan giderken, birdenbire çok güzel bir av köpeği üzerine doğru havladı. Liza korktu ve haykırdı. O anda:

"*Tout beau, Sbogar, ici!*"* diyen bir ses duyuldu ve çalılıkların arkasından genç bir avcı çıktı. Liza'ya dönerek:

"Korkma, güzelim," dedi. "Köpeğim ısırmaz."

Liza, korkunun verdiği şaşkınlıktan kurtulmaya fırsat buldu ve hemen durumdan yararlanmasını bildi. Yarı korkmuş, yarı utanmış bir eda takınarak:

"Ama yine üstüme atılır diye korkuyorum," dedi. "Baksana ne sert bir köpek."

Aleksey (Okur, bunun kim olduğunu anlamıştır) bu arada genç köylü kızını dikkatle süzüyordu:

"Eğer korkuyorsan ben seni geçiririm," dedi. "Yanında gitmeme izin verir misin?"

---

* (Fr.) "Yok bir şey Sbogar, buraya gel!" *–çev.*

"Sana engel olan mı var? İstek senin, yol ise herkesindir."

"Sen nerelisin?"

"Priluçina'dan. Ben demirci Vasili'nin kızıyım. Mantar toplamaya çıkmıştım (Liza'nın kolunda iple bağlı bir sepet vardı). Ya sen beyefendi? Tugilovo'dansın değil mi?"

Aleksey:

"Evet, öyle," dedi. "Ben genç Tugilovo beyinin uşağıyım."

Aleksey kızla aralarındaki farkı kaldırmak istemişti. Ama Liza onun yüzüne bakarak güldü:

"Yalan söylüyorsun," dedi. "Ben aptal değilim. Beyin ta kendisi olduğunu görmüyor muyum?"

"Bunun böyle olduğunu nereden tahmin ediyorsun?"

"Her şeyden belli."

"Hele hele, söyle bakalım."

"İnsan bir beyle bir uşağı birbirinden ayırt edemez mi hiç? Bir defa uşak gibi giyinmemişsin, sonra bir başka türlü konuşuyorsun, köpeği de bizim dilden çağırmıyorsun!"

Liza, gittikçe Aleksey'in hoşuna gidiyordu. Güzel köylü kızlarına teklifsizce davranmaya alışmış olan delikanlı, Liza'yı da kucaklamak istedi. Ama Liza fırlayarak ondan uzaklaştı ve birdenbire öylesine sert, öylesine soğuk bir eda takındı ki bu hal Aleksey'i güldürmekle beraber, onu daha ileri gitmekten alıkoydu. Liza ciddi bir tavırla,

"Eğer ileride dost olmamızı istiyorsanız lütfen kendinize hâkim olunuz!" dedi.

Kahkaha ile gülmeye başlayan Aleksey:

"Bu akıllıca lafları sana kim öğretti?" diye sordu. "Yoksa dostum Nastenka'dan, küçük hanımının hizmetçisinden mi bunları öğrendin? Bak hele, bizde eğitim hangi yollarla yayılıyor!"

Liza, rolünden uzaklaşmak üzere olduğunu hissetti ve hemen kendisini topladı:

"Ne sandın ya? Sanki ben beylerin evine hiç gitmemiş biri miyim? Merak etme, ben çok şey gördüm, çok şey işittim. Neyse (sözüne devam ederek) seninle böyle gevezelik edecek olursam mantar toplayamam. İyisi mi sen o yandan git, ben de bu yandan gideyim. Sağlıcakla..."

Liza ayrılmak istedi. Aleksey onu elinden yakaladı:

"Güzelim, senin adın ne?" diye sordu.

Liza, parmaklarını Aleksey'in elinden kurtarmaya çalışarak:

"Akulina," dedi. "Bırak elimi beyefendi. Eve dönme vaktim geldi."

"Eee dostum Akulina, mutlaka babanı, demirci Vasili'yi ziyarete geleceğim."

Liza, telaşla itiraz etti:

"Sen ne yapıyorsun? Peygamber aşkına gelme! Korulukta beyefendi ile, hem de bir başıma konuştuğumu duyarsa ben mahvolurum. Babam demirci Vasili öldürünceye kadar beni döver."

"Ama ben seni mutlaka tekrar görmek istiyorum."

"Ben yine bir gün buraya mantar toplamaya çıkarım."

"Ama ne zaman?"

"Örneğin yarın."

"Sevgili Akulinacığım, seni öperdim ama cesaret edemiyorum. Demek ki yarın, yine bu zamanda, öyle mi?"

"Evet, evet."

"Ama beni aldatmazsın, değil mi?"

"Hayır, aldatmam."

"Yemin et!"

"Yarın geleceğime kutsal cuma üzerine yemin ederim."

Gençler birbirlerinden ayrıldılar. Liza ormandan çıktı, tarladan geçerek usulca bahçeye girdi ve Nastya'nın kendisini beklemekte olduğu çiftlik binasına hızla koştu. Burada sabırsız dostunun sorularına dalgın dalgın yanıtlar vererek kılığını değiştirdi ve konuk salonuna girdi.

Sofrası hazırlanmış, kahvaltı gelmişti. Pudralanmış ve sımsıkı korsesini giymiş olan Miss Jackson, tereyağı için ince ekmek dilimleri kesmekle meşguldü. Babası, sabah gezintisine çıktığı için kızını övdü:

"Şafakla beraber uyanmak kadar sağlıklı bir şey yoktur," dedi. Ve genel olarak yüz yıldan çok yaşayan insanların hiç alkol kullanmadıklarını, yaz kış şafakla beraber kalktıklarını anlatarak, uzun ömür üzerine İngiliz dergilerinden alınmış birkaç örnek verdi. Liza, babasını dinlemiyordu. Hayalinde, bu sabahki görüşmenin ayrıntılarını, Akulina'nın genç avcı ile olan bütün konuşmasını tekrarlıyor ve vicdan azabı duymaya başlıyordu. Konuşmalarının terbiye sınırları dışına çıkmadığına, bu şakanın hiçbir sonucu olamayacağına

boş yere kendine itiraz ediyor, vicdanı bilincinden daha güçlü mırıldanıyordu. Ertesi gün için verdiği söz onu hepsinden çok üzüyordu; hatta neredeyse yeminini bile bozacaktı. Ama Aleksey, onu boş yere bekledikten sonra demirci Vasili'nin sahici kızı şişman ve çopur Akulina'yı aramaya kalkışabilir, böylece Liza'nın bu hoppaca şakasının farkına varabilirdi. Bu düşünce Liza'yı fena halde korkuttu ve ertesi sabah da Akulina kılığı ile koruluğa gitmeye karar verdi.

Aleksey'e gelince, o, büyük bir sevinç içindeydi. Bütün gün yeni tanıştığı kızı düşündü. O esmer güzelinin hayali, gece rüyasında da onu bırakmadı. Şafak sökerken delikanlı giyinmiş bulunuyordu. Tüfeğini bile doldurmaya vakit bulmadan, sadık köpeği Sbogar'ı yanına alarak kıra açıldı ve kararlaştırılan buluşma yerine gitti. Onun için ıstıraplı geçen yarım saatlik bir beklemeden sonra nihayet çalılıkların arasında kımıldayan mavi bir sarafan gördü ve sevgili Akulina'yı karşılamaya koştu. Liza Aleksey'in coşkun teşekkürlerine gülümsedi. Ama kızın yüzündeki keder ve üzüntü izleri Aleksey'in gözünden kaçmadı; delikanlı bunun nedenini öğrenmek istedi. Liza, bu işin kendisine hoppaca bir davranış gibi göründüğünü, bu yüzden bir pişmanlık duyduğunu, bu defalık verdiği sözü tutmuş olmak için geldiğini, ama bu görüşmelerinin son olacağını itiraf etti ve kendileri için hayırlı bir sonuç taşımayan bu tanışıklığı bu noktada kesmeyi kendisinden rica ettiğini söyledi. Doğal olarak bütün bu sözler bir köylü şivesiyle söylenmişti. Ama basit bir kız için olağanüstü sayılabilecek olan bu duygu ve düşünceler Aleksey'i şaşırttı. Delikanlı, Akulina'yı bu

kararından caydırmak için bütün çekiciliğini kullandı: Emellerinin saflığına onu inandırmaya çalıştı; kızı pişman edecek hiçbir davranışta bulunmayacağına, her alanda kendisine boyun eğeceğine söz verdi. Buna karşılık kendisini günaşırı veya hiç değilse, haftada iki kez görmek sevincinden yoksun etmemesini rica etti. Delikanlı bu sözlerini samimi bir dille söylemişti; şu anda âşık gibiydi. Liza onu sessizce dinledi. En sonunda:

"Beni köyde asla aramaya kalkışmayacağına, ya da şundan bundan soruşturmayacağına söz ver," dedi. "Sonra, benim belirteceğim görüşme zamanlarından başka görüşme isteğinde bulunmayacağına da söz ver!"

Aleksey, kutsal cuma üzerine yemin etmek istedi. Ama Liza gülümseyerek onu durdurdu:

"Hayır hayır, yemin istemiyorum," dedi. "Bana söz vermen yetişir!"

Bundan sonra bir arkadaş gibi konuşarak, Liza kendisine, "Artık yeter" deyinceye kadar ormanda beraberce dolaştılar.

Birbirlerinden ayrıldılar. Yalnız başına kalan Aleksey, böyle basit bir köylü kızının nasıl olup da iki görüşmede kendisini böyle sımsıkı bağladığına bir türlü akıl erdiremiyordu. Akulina ile olan ilişiği onun için bir yenilik güzelliği taşımaktaydı. Gerçi bu garip köylü kızının emirleri ona sıkıcı görünmekle beraber, verdiği sözü tutmamak aklından bile geçmiyordu. Olay şu ki, Aleksey, parmağındaki uğursuz yüzüğe, esrarlı mektuplaşmalara ve gamlı hayal kırıklığına karşın ateşli, iyi bir gençti. Masumluğun zevkini duyabilecek temiz bir yüreği vardı.

Kendi isteğime bırakılmış olsaydı, bu iki gencin bütün buluşmalarını, gittikçe artmakta olan karşılıklı sevgi ve bağlılıklarını, meşguliyetlerini, konuşmalarını kesinlikle en ince ayrıntılarına kadar betimlemeye kalkardım. Ama okurlarımdan büyük bir kısmının, bu zevkime ortak olmak istemeyeceğini biliyorum. Hem genellikle bu ayrıntılar hoşa gitmeyecek kadar çok tatlı görünecektir. Onun için bunları geçerek kısaca şunu söyleyeceğim: Aradan henüz iki ay geçmeden benim Aleksey delice âşık olmuştu. Liza da daha sessiz olmakla beraber, ondan aşağı kalmıyordu. İkisi de gerçekten mutluydu ve geleceği çok az düşünüyorlardı.

Çözülmez bir bağla bağlanma düşüncesi sık sık akıllarına geliyordu. Ama onlar bu düşüncelerini birbirlerine asla söylemiyorlardı. Bunun nedeni açıktı: Aleksey, sevgili Akulina'sına ne kadar bağlı olursa olsun, kendisiyle bu yoksul köylü kızı arasındaki mesafeyi daima göz önüne getiriyordu. Liza ise, babaları arasındaki nefreti biliyor, bunların barışabileceklerini ummaya bile cesaret edemiyordu. Bundan başka, nihayet Tugilovo beyini, Priluçina demircisinin kızının ayaklarına kapanmış olarak görmek gibi belirsiz ve romantik bir umut da gururunu kamçılıyordu. Ani olarak patlak veren bir olay, az kalsın ilişkilerini değiştiriyordu.

Güzel, soğuk bir sonbahar sabahı (Bu çeşit sonbahar sabahları bakımından Rusya'mız pek zengindir) İvan Petroviç Berestov, her ihtimale karşı yanında üç çift av köpeği, bir seyis ve ellerinde kaynana zırıltıları bulunan birkaç uşak alarak atla gezintiye çıkmıştı. Havanın güzelliğine imrenen Grigor İvanoviç Muromskiy de

kesik kuyruklu kısrağını eyerleterek İngiliz usulünce düzenlenmiş arazisi civarında tırısla bir gezintiye çıktı. Ormana yaklaşınca, sırtında tilki derisinden bir kürk olduğu halde, azametli bir eda ile ata kurulmuş olan komşusunu gördü. Komşusu, adamlarının bağıra çağıra, kaynana zırıltılarıyla, çalılıkların içinde ürkütmeye çalıştıkları tavşanın çıkmasını bekliyordu. Grigori İvanoviç Muromskiy, bu karşılaşmayı önceden tahmin edebilseydi, hiç kuşku yok ki bir başka tarafa sapıp giderdi. Ama çok ani olarak Berestov'un üzerine gelmiş ve ondan ancak bir tabanca atımı kadar bir mesafede bulunduğunu görmüştü. Yapılacak hiçbir şey yoktu: Muromskiy, kültürlü bir Avrupalı gibi atını düşmanının yanına kadar sürerek onu saygıyla selamladı. Berestov da, ayıcının emriyle seyircileri selamlayan zincirli bir ayının gayretiyle ona karşılık verdi. İşte tam bu sırada tavşan da çalılıkların arasından fırlamış ve kırlara doğru koşmaya başlamıştı. Berestov ve seyisi avazları çıktığı kadar haykırdılar ve köpekleri salıvererek, arkalarından kendileri de doludizgin atları sürdüler. Avda hiç bulunmamış olan Muromskiy'nin beygiri ürktü ve gemi azıya aldı. Kendisini iyi bir binici olarak ilan etmiş olan Muromskiy, beygirini alabildiğine koşmakta serbest bıraktı ve hoşa gitmeyen bu karşılaşmadan kendisini kurtardığı için bu rastlantıya için için sevindi. Ama beygir önceden bilmediği bir hendekle karşılaşınca birdenbire yana fırladı; Muromskiy de kendini tutamayarak yere yuvarlandı. Oldukça donmuş toprağın üzerine düşen Muromskiy kendisini binicisiz hissedince aklı başına gelmiş gibi hemen duraklayan kesik

kuyruklu kısrağına lanetler savurarak yerde yatakaldı. İvan Petroviç Berestov bir yerinin incinip incinmediğini sorarak hemen Muromskiy'nin yanına koştu. Bu arada seyis de, dizginlerinden tutarak suçlu beygiri getirdi ve Muromskiy'nin ata binmesine yardım etti. Berestov ise onu evine davet etti. Muromskiy bu daveti reddedemedi, çünkü kendisini borçlu bir durumda görüyordu. Böylece Berestov, bir tavşan vurarak ve düşmanını yaralı bir halde hemen hemen bir savaş esiri durumunda beraberinde götürerek şerefle malikânesine döndü.

Komşular kahvaltıda, ahbapça konuşmaya başladılar. Vuruklardan ötürü evine kadar atla gidemeyeceğini anlayan Muromskiy, Berestov'dan bir araba rica etti. Berestov onu köşkünün merdivenlerine kadar geçirdi. Muromskiy ise hemen yarın (Aleksey İvanoviç'i de beraberinde getirerek) dostça bir yemek yemek üzere, öğle yemeğine geleceğine dair Berestov'dan bir söz almadıkça hareket etmedi. Böylece yıllardan beri sürüp giden ve adamakıllı kök salmış bulunan bir düşmanlık, kesik kuyruklu kısrağın ürkekliği yüzünden sona ermiş görünüyordu.

Liza, babasını karşılamaya koştu. Hayretle:

"Bu ne hal, babacığım?" diye sordu. "Niçin topallıyorsunuz? Beygiriniz nerede? Bu araba kimin?"

Grigori İvanoviç ise:

"Olanağı yok tahmin edemezsiniz *my dear!*" diyerek, olup bitenleri kendisine anlattı. Liza kulaklarına inanamıyordu. Grigori İvanoviç, kızın kendisini toplamasına fırsat vermeden, baba oğul her iki Berestov'un da yarın öğle yemeğine geleceklerini haber verdi. Liza sararak:

"Ne diyorsunuz!" dedi. "Baba oğul Berestov'lar! Yarın yemeğe gelecekler! Hayır baba, siz nasıl isterseniz öyle hareket edin ama, ben kesinlikle yanlarına çıkmayacağım!"

Babası itiraz ederek:

"Sen aklını mı kaçırdın?" dedi. "Ne zamandan beri böyle utangaç oldun? Yoksa bu aileye karşı roman kişileri gibi irsi bir düşmanlık mı besliyorsun? Deliliğin gereği yok!"

"Hayır, babacığım, olanağı yok, bana dünyanın hazinelerini bağışlasan Berestov'ların yanına çıkamam."

Grigori İvanoviç omuzlarını silkti. Aksilikle kızını yola getiremeyeceğini bildiği için daha fazla tartışmaya gerek görmedi. Bu güzel sabah gezintisinin yorgunluğunu çıkarmak üzere odasına dinlenmeye çekildi.

Liza da odasına giderek Nastya'yı çağırttı. İkisi, uzun uzadıya yarınki ziyareti konuştular. Akulina'sının böyle yüksek eğitim görmüş bir küçük bayan olduğunu öğrenince acaba Aleksey ne diyecekti? Liza'nın davranışı, izlediği yol ve ihtiyatlılık hakkında ne düşünecekti? Öte yandan Liza, bu hiç beklenmedik görüşmenin Aleksey üzerinde nasıl bir etki yapacağını çok merak ediyordu. Birdenbire aklına bir düşünce geldi. Bu düşüncesini hemen Nastya'ya söyledi. İkisi de, bir buluntuya sevinir gibi buna sevindiler ve bu düşünceyi her ne olursa olsun uygulamaya karar verdiler.

Ertesi sabah kahvaltıda, Grigori İvanoviç, kızına, hâlâ Berestov'lardan saklanmak düşüncesinde ısrar edip etmediğini sordu. Liza:

"Babacığım, mademki istiyorsunuz, ben onları kabul ederim," dedi. "Ama bir şartla: Onların yanına nasıl bir kıyafetle çıkarsam çıkayım, ne yaparsam yapayım bana darılmayacak, herhangi bir şaşkınlık göstermeyeceksiniz."

Grigori İvanoviç gülerek:

"Yine bir muziplik yapacaksın," dedi. "Pekâlâ, şartlarını kabul ediyorum, benim kara gözlü yaramazım!"

Babası bunları söyleyerek kızını alnından öptü. Liza da hazırlanmaya koştu.

Tam saat ikide, ev yapısı altı atlı bir fayton avluya girdi ve koyu yeşil çimenlerden yapılmış göbeğin çevresini dolaştı. İhtiyar Berestov, Muromskiy'nin resmî elbiseli iki uşağının yardımıyla merdivenleri çıktı. Onun arkasından oğlu da atla geldi ve babasıyla beraber, yemek masasının hazırlanmış olduğu, yemek salonuna girdi. Muromskiy konuklarını anlatılamayacak kadar büyük bir nezaketle karşıladı. Onlara yemekten önce bahçe ve vahşi hayvanlar bölümünü gezdirmeyi önerdi. Konuklarını dikkatle süpürülmüş ve kumla döşenmiş yollardan geçirdi. İhtiyar Berestov böyle boş bir heves için sarf edilen emeğe ve zamana için için acıdı ama nezaket icabı sesini çıkarmadı. Oğlu ise, ne cimri babasının hoşnutsuzluğuna, ne de kendini beğenmiş İngiliz hayranının sevincine ortak oluyordu; o, sabırsızlıkla, hakkında çok şey dinlediği ev sahibinin kızının görünmesini bekliyordu. Gerçi, bildiğimiz gibi, onun kalbinde başkası vardı, ama, genç bir güzelin onun hayalinde her vakit için bir payı vardı.

Konuk salonuna dönerek, üçü oturdular: ihtiyarlar, geçmiş günleri ve iş hayatıyla ilgili olayları andılar; Aleksey ise Liza'nın yanında nasıl bir rol oynaması gerekeceğini düşünüyordu. Herhalde soğuk bir kayıtsızlık göstermenin hepsinden uygun olacağına karar verdi ve böyle bir tavır takınmaya hazırlandı. Kapı açıldı; Aleksey, öyle gururlu bir ilgisizlikle başını çevirdi ki, bu durum karşısında en kaşarlanmış bir kokotun yüreği bile mutlaka titrerdi. Ama ne yazık ki, Liza yerine içeriye düzgünler sürmüş, kendine çekidüzen vermiş, gözlerini önüne indirmiş bir halde küçük oyuncağı ile mürebbiye girdi ve Aleksey'in o güzelim askerî hareketi boşa gitti. Delikanlı kendini toplamaya vakit bulamadan kapı tekrar açıldı, bu kez içeri giren Liza oldu. Hepsi ayağa kalktı; babası kızına konuklarını tanıtmaya hazırlanırken, birdenbire durakladı ve dudaklarını ısırdı. Liza, esmer Liza'sı kulaklarına kadar düzgün sürmüş, sürmeler çekmekte Miss Jackson'ı da geçmişti. Kendi saçlarından çok daha açık olan takma bukleleri XIV. Louis'nin peruğu gibi kabartılmış, *A'l'imbécile** kolları, Madame de Pompadour'un kabarık fistanı gibi sarkıyordu; beli, sıkıla sıkıla X harfine benzemişti. Annesinin, henüz rehinciyi boylamamış bütün elmasları parmaklarında, gerdanında ve kulaklarında pırıldıyordu. Aleksey, bu gülünç ve pırıl pırıl küçük bayanın kimliği altında Akulina'sının gizli olduğunu anlayamadı. Babası kızının elini öptü, delikanlı da, canı sıkılarak, aynı işi yaptı. Ama bu beyaz parmaklara dokunduğu zaman

* Orijinal metinde Fransızca yazılmıştır. Omuz başları geniş, aşağısı dar bir nevi kol biçimi. *–çev.*

bunlar ona, titriyormuş gibi geldi. Bu arada gözü, özel bir maksatla ileri doğru uzatılmış, fevkalade cici bici bir iskarpinin içindeki ayaklara ilişti. Bu manzara kısmen kızın öteki süslerini unutturdu. Düzgün ve sürmeye gelince, itiraf etmeli ki, delikanlı yüreğinin temizliğinden ötürü, ilk bakışta bunların farkında olmadı. Sonraları ise, kuşku bile duymadı. Grigori İvanoviç sözünü anımsadı ve hayretini göstermemeye çalıştı. Ama kızın bu muzipliği ona öylesine hoş göründü ki, kendini tutmakta zorluk çekti. Yalnız mağrur İngiliz mürebbiyesi, hiç de gülecek bir halde değildi. Düzgünle sürmenin kendi komodininden aşırıldığını anlamış ve bir öfke kırmızılığı, yüzünün yapma beyazlıkları arasından bile açığa vurmuştu. Zaman zaman öfkeli bakışlarla genç şakacıyı süzüyor, Liza ise, açıklamayı bir başka zamana bırakarak bu bakışları görmezlikten geliyordu.

Sofraya oturdular. Aleksey, kayıtsız ve soğuk bir insan rolünü oynamaya devam etti. Liza kırıtıyor, dişleri arasından, sözcükleri uzatarak ve yalnız Fransızca konuşuyordu. Babası, kızının maksadını anlamamakla beraber bütün bunları pek eğlenceli bularak ikide bir ona bakıyordu. İngiliz mürebbiye öfkesinden kuduruyor ama sesini çıkarmıyordu. Kendi evindeymiş gibi davranan yalnız İvan Petroviç'ti. İki kişi kadar yemek yiyor, kendi ölçüsüne göre içki içiyor, her zamanki gülüşü ile gülüyor ve saatten saate biraz daha samimileşerek kahkahalar atıyordu.

Nihayet sofradan kalkıldı; konuklar gitti. Grigori İvanoviç kahkahalarına ve sorularına serbest bir akış verdi. Liza'ya:

"Kuzum," diye sordu, "onlara böyle bir oyun oynamak nereden aklına esti? Biliyor musun, düzgün sürmek sana bayağı yaraşıyor. Kadın tuvaletinin sırlarına karışmak istemem ama, senin yerinde olsam yüzüme düzgün sürmeye başlardım. Tabii çok değil, şöyle hafifçe..."

Liza, buluşunun kazandığı başarıdan büyük bir sevinç içindeydi. Babasını kucakladı, tavsiyeleri üzerinde duracağına söz vererek fena halde öfkelenmiş olan Miss Jackson'ın gönlünü almaya koştu. Mürebbiye zorlukla odasının kapısını açmaya ve Liza'nın yapacağı açıklamayı dinlemeye razı oldu. Liza, yabancıların yanına esmer yüzü ile çıkmaktan utandığını; kendisinden de istemeye cesaret edemediğini; iyi yürekli Miss Jackson'ın kendisini bağışlayacağından emin olduğunu vb. anlattı. Liza'nın kendisi ile alay etmek istemediğine kanaat getiren Miss Jackson genç kızı öptü ve onunla barıştığına bir kanıt olmak üzere Liza'ya bir kutu İngiliz düzgünü hediye etti. Liza bunu içten bir şükranla kabul etti.

Liza'nın ertesi sabah koruluktaki buluşma yerine gitmekte gecikmediğini okurlarımız elbet tahmin etmişlerdir. Genç kız Aleksey'i görür görmez hemen:

"Dün bizim beylere gittin mi?" diye sordu. "Küçük bayanı nasıl buldun?"

Aleksey yanıtında, ona dikkat bile etmediğini söyledi. Liza:

"Yazık olmuş!" dedi.

Aleksey:

"Niçin?" diye sordu.

"Çünkü söylenen şeyler doğru mu diye sana sormak istiyorum da..."

"Neler söyleniyormuş?"

"Güya ben ona çok benziyormuşum; bu doğru mu acaba?"

"Ne münasebet! O senin yanında Allahın gudubeti gibi bir şey!"

"Aman beyefendi, böyle söylemekle günaha giriyorsunuz! Bizim küçük bayan o kadar beyaz, o kadar şıktır ki... Ben onunla nasıl bir olabilirmişim!"

Aleksey, onun, dünyadaki bütün beyaz küçük bayanlardan güzel olduğuna yemin etti. Kendisini büsbütün inandırmak için de kızın küçük bayanını öyle gülünç çizgilerle anlatmaya başladı ki, Liza kahkaha ile güldü. Sonra, içini çekerek:

"Ama," dedi, "bizim küçük bayan ne kadar gülünç olsa da, ben onun yanında cahil bir budaladan başka bir şey değilim."

Aleksey:

"Üzüldüğün şeye bak," dedi. "Eğer istersen ben sana okuma yazma öğretirim."

Liza:

"Sahi mi?" dedi. "Acaba bir denesek nasıl olur?"

"Emredersin sevgilim; istersen şimdi başlayabiliriz."

Oturdular. Aleksey cebinden kalemiyle bloknotunu çıkardı. Akulina şaşılacak bir çabuklukla alfabeyi söktü. Aleksey kızın anlayışına şaşakaldı. Kız ertesi gün yazı yazmayı denemek istedi. Önceleri kalem kendisine boyun eğmedi. Ama birkaç dakika sonra, harfleri de oldukça düzgün yazmaya başladı. Aleksey:

"Bu âdeta bir mucize!" dedi. "Bizim okumamız Lancaster sisteminden* daha hızlı gidiyor!"

Gerçekten de Akulina, üçüncü dersten sonra, Aleksey'i şaşırtan sorularla okumayı keserek, *Boyar'ın Kızı Natalya*** kitabını hecelemeye başladı ve yine bu hikâyeden alınmış vecizelerle koca bir tabaka kâğıt karaladı.

Aradan bir hafta geçtikten sonra aralarında mektuplaşma başladı. İhtiyar bir meşe ağacının kovuğu postane görevini görüyordu. Nastya gizlice, posta dağıtıcılığı yapıyordu. Aleksey, iri harflerle yazılmış mektuplarını buraya getiriyor ve sevgilisinin adi bir mavi kâğıda yazılmış kargacık burgacık mektuplarını burada buluyordu. Görünüşe göre Akulina daha düzgün konuşmaya alışıyor, kafası da fark edilecek kadar gelişiyor ve bilgi ile zenginleşiyordu.

Bu arada İvan Petroviç Berestov ile Grigori İvanoviç Muromskiy arasında henüz geçenlerde başlayan tanışıklık gittikçe kuvvetleniyor ve içten bir dostluk halini alıyordu. Bu, şu nedenden ileri geliyordu: Muromskiy, İvan Petroviç ölünce, bütün çiftliğinin Aleksey İvanoviç'in eline geçeceğini, bu takdirde Aleksey İvanoviç'in o bölgenin en zengin derebeylerinden biri olacağını, Liza ile evlenmemesi için ortada hiçbir neden bulunmadığını sık sık aklından geçiriyordu. İhtiyar Berestov'a gelince o da komşusunun bazı zirzopluklarını (ya da onun deyimiyle İngiliz budalalığını)

---

* Güçlü öğrencilerin zayıf öğrencilere yardım etmesi temeli üzerine kurulan bir öğretim sistemi. *-çev.*

** N.M. Karamzin'in duygusal bir hikâyesidir. *-çev.*

kabul etmekle beraber onun birçok üstünlüğünü de yadsımıyordu. Örneğin Muromskiy eşine az rastlanır işini bilir adamlardandı. Sonra, soylu ve nüfuzlu bir zat olan Kont Ponskiy'nin yakın akrabalarındandı. Kontun Aleksey'e çok yararı dokunabilirdi. Muromskiy ise (İvan Petroviç böyle düşünüyordu) kızına böyle elverişli bir evlilik sağlama fırsatına, herhalde, çok sevinecekti.

İhtiyarlar, bütün bunları kendi yönlerinden o kadar düşünmüşlerdi ki, nihayet düşüncelerini birbirlerine de açtılar. Kucaklaştılar... İşi sırasıyla yoluna koymaya birbirlerine söz verdiler ve her biri ayrı ayrı bu iş üzerine çalışmaya başladı. Muromskiy'nin önünde Betsi'sini, şu ünlü öğle yemeğinden beri görmediği Aleksey ile daha yakın bir tanışıklık yapmak için kandırmak gibi bir zorluk duruyordu. Görünüşe göre gençler birbirlerinden pek de hoşlanmıyorlardı. Hiç olmazsa Aleksey bir daha Priluçina'ya ayak basmamış, Liza da, İvan Petroviç ziyaretleriyle kendilerine şeref verdikçe odasına kapanmıştı. Ama Grigori İvanoviç'e göre Aleksey kendilerine her gün gelecek olursa, Liza mutlaka ona âşık olacaktı... Bu doğal bir şeydi... Zamanın her şeyi çözeceği besbellidir.

İvan Petroviç tasarısının başarısından daha az kuşku duyuyordu. Hemen o akşam oğlunu odasına çağırttı. Çubuğunu tellendirip bir süre sustuktan sonra:

"Ne o, Alyoşa," dedi. "Çoktandır askerlikten hiç söz ettiğin yok! Yoksa süvari üniformasını eskisi kadar çekici bulmuyor musun?"

Aleksey saygılı bir eda ile:

"Hayır, babacığım," diye yanıt verdi. "Ama benim süvariliğe girmemi istemediğinizi görüyorum. Benim görevim size boyun eğmektir."

İvan Petroviç:

"Çok iyi," dedi. "Görüyorum ki söz dinler bir evlatsın! Bu benim için avutucu bir şey. Ben de seni zorlamak istemem... Hemen şu anda sivil bir mesleğe girmen için de seni zorlamak istemem. Yalnız seni şimdi evlendirmek niyetindeyim."

Şaşıran Aleksey:

"Kiminle, babacığım?" diye sordu.

İvan Petroviç:

"Lizavetta Grigoryevna Muromskaya ile," yanıtını verdi. "Hiç olmazsa gelin demeye layık bir kız; öyle değil mi?"

"Babacığım, ben evlenmeyi henüz hiç düşünmüyorum."

"Sen düşünmeyebilirsin ama, senin yerine ben düşünüp taşındım."

"Siz bilirsiniz babacığım ama, Liza Muromskaya benim hiç hoşuma gitmiyor."

"Sonradan hoşuna gider. Nikâhta keramet vardır."

"Ama ben onu mutlu etmek yeteneğini kendimde göremiyorum."

"Onun mutluluğu sana dert olmaz! Hem sen anana babana böyle mi boyun eğersin? Güzel."

"Siz ne dersiniz deyiniz ama ben onunla evlenmek istemiyorum ve evlenmeyeceğim de..."

"Ya evlenirsin ya da ben seni reddederim; emlakime gelince, Allahın büyüklüğüne yemin ederim ki, onu da satar savar, sana zırnık bırakmam. Düşünmen için sana üç gün süre veriyorum. Şimdilik hiç gözüme görünme!"

Aleksey, babasının aklına koyduğu bir şeyi, Taras Skotinin'in* deyişiyle çivinin bile sökemeyeceğini biliyordu. Ama Aleksey de babasına benziyordu. Onu da düşüncelerinden caydırmak aynı derecede güç işti.

Delikanlı odasına çekildi ve ana baba egemenliğinin sınırlarını, Lizavetta Grigoryevna'yı, babasının kendisini bir dilenci haline getireceği konusundaki tumturaklı yeminini, nihayet Akulina'yı düşünmeye başladı. Onu çılgınca sevdiğini ilk kez açıkça görüyordu. Bir köylü kızı ile evlenerek kendi emeği ile yaşamak gibi romantik bir düşünce aklına geldi. Bu atak kararı üzerinde düşündükçe, bunun en akla yakın düşünce olduğuna kanaat getirdi. Yağmurlu havalar yüzünden bir süreden beri koruluktaki buluşmalarının da arası uzamıştı. Çok dokunaklı bir yazı ile ve en ateşli sözlerle Akulina'ya bir mektup yazarak, kendilerini tehdit eden tehlikeyi ona haber verdi ve aynı mektupta kıza evlenme önerisi yaptı. Mektubu, hemen postaya, meşe ağacına götürdü ve rahat bir uykuya yattı.

Ertesi gün, kararında durur bir halde, kendisiyle açıkça konuşmak üzere, sabah erkenden Muromskiy'e gitti. Umudu Muromskiy'nin yüce gönüllülüğüne sığınmak yoluyla onu da kendi tarafına çekmekti.

---

* Taras Skotinin: D. Fonvizin'in (1744-1792) *Anasının Kuzusu* komedisindeki kişilerden kaba, cahil bir derebeyi. *-çev.*

Priluçina şatosunun merdivenleri önünde atını durdurarak:

"Grigori İvanoviç evde mi?" diye sordu.

Uşak:

"Hayır, efendimiz, evde değil," dedi. "Sabahtan atına binip gitti."

Aleksey:

'Ne tatsız durum!' diye düşündü. "Ya Lizavetta Grigoryevna evde mi acaba?"

"Evet, efendimiz, evdeler."

Aleksey atından atladı ve dizginleri uşağın eline vererek, önceden haber vermeye gerek görmeden içeri girdi. Salona doğru ilerlerken de:

'Şimdi dananın kuyruğu kopacak, doğrudan doğruya kızla konuşacağım' diye düşünerek içeri girdi ve donakaldı...

Liza... Hayır Akulina, sevimli, esmer Akulina, sarafan yerine beyaz bir sabahlık giymiş olduğu halde, pencerenin önüne oturmuş kendi mektubunu okuyordu; öylesine dalmıştı ki Aleksey'in girişini duymamıştı bile. Delikanlı sevinçle bağırmaktan kendini alamadı. Liza irkildi, başını kaldırdı, bağırdı ve kaçmak istedi. Aleksey onu tutmak için atıldı:

"Akulina, Akulina!"

Liza onun elinden kurtulmaya çalışarak, Fransızca:

"Mais laissez-moi donc, Monsieur: mais êtes-vous fou?"* diye tekrarlıyor ve başını çeviriyordu.

Aleksey genç kızın ellerini öperek:

---

* (Fr.) "Ama bırakınız beni, Mösyö, yoksa aklınızı mı kaçırdınız?" *–çev.*

"Akulina, sevgilim Akulina!" sözlerini durmadan söylüyordu.

Bu sahnenin tanığı olan Miss Jackson ne anlam vereceğini bilemiyordu.

Tam bu sırada kapı açıldı, içeri Grigori İvanoviç girdi:

"Ooo maşallah," dedi. "Anlaşılan siz işi çoktan pişirmişsiniz!"

Okurlarımın beni, hikâyenin sonunu anlatmak gibi gereksiz bir görevden kurtaracaklarını umarım.

Biyelkin Hikâyeleri, Puşkin'in kurgusal bir giriş yazısıyla çerçeveye aldığı beş güzel öyküden oluşuyor. Her bir öykü, ayrı bir dünya. Rus edebiyatının büyük ustası, benzersiz imgelem gücüyle duygudan duyguya sürüklüyor okurlarını...

İşleri iyi gitmediği için zengin bir tüccarın ölümünü bekleyen "Tabutçu"nun haline gülümseyecek, biricik evladının akıbeti için endişelenen "Menzil Amiri"nin hasretiyle hüzünleneceksiniz. Evinin duvarları kurşun delikleriyle dolu, intikam ateşiyle yanıp tutuşan usta silahşorun "Düello"su son satırına kadar merakla okunuyor. Sürpriz finaliyle "Kar Fırtınası" bugüne dek yazılmış en güzel aşk öykülerinden biri... "Köylü Küçük Bayan" ise eğlenceli bir tebdili kıyafet hikâyesi.

Bir Solukta Klasikler dizisinde yer alan *Biyelkin Hikâyeleri*, Puşkin'e olan hayranlığınızı pekiştirmek ya da onunla ilk kez tanışmak için güzel bir fırsat sunuyor. Hasan Âli Ediz'in akıcı çevirisiyle, Yordam Edebiyat'tan...

yordam edebiyat

YordamEdebiyat
YordamEdebiyat
YordamKitap

10 TL. KDV'den muaftır

ISBN 978-605-172-398-3